

Utlåtande Rotel I (Dnr KS 2019/1939)

Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att anta samt att uppmana samtliga bolagsstyrelser inom koncernen att anta Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023, bilaga 2 till utlåtandet.
3. Tidigare beslutat program För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021 (dnr 171-1309/2017) upphör därmed att gälla.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo, vistas och verka i är det övergripande målet för stadens samlade brottsförebyggande, trygghets- och säkerhetsarbete och ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Genom att långsiktigt minska bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet som segregation, ekonomisk och social utsatthet, otrygga familjeförhållanden och planering och skötsel av den offentliga miljön ska staden nå målet att inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden samt halverat otryggheten till år 2025.

Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop och det påverkar stockholmarnas frihet och livskvalitet. Brott kan vara allt ifrån mindre överträdelser till händelser som är så allvarliga att de påverkar beteenden, att vi till exempel inte vill gå till vissa platser eller att vi håller oss helt inne på

kvällstid. Oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och otrygghet påverkar vår livskvalitet. Utöver brottslighetens effekter på människors trygghet, välmående och livskvalitet innebär brottslighet också kostnader på kort och lång sikt. Brottsligheten kan också leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och för näringsidkare.

Staden har en central roll i arbetet med att öka trygghet och minska brottslighet i samhället. Inom staden finns ett flertal verktyg som bidrar till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. Arbetet återfinns såväl i skola och socialtjänst som i arbetet med att utveckla en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö.

Stadens trygghetsprogram, som också utgör stadens brottsförebyggande program, tydliggör att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är prioriterat och förankrat och att samsyn gäller för syfte och mål med verksamheten. Programmet ger en struktur för hur stadens brottsförebyggande och trygghetskapande arbete ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp. Programmet ska också vägleda stadens verksamheter i att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetskapande arbete som utgår från aktuella data, kartläggningar, orsaksanalyser och väl övervägda åtgärder samt tydliggöra vikten av en långsiktig planering och samverkan internt i staden och med externa aktörer.

Slutligen ska programmet säkerställa att arbetet utgår från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 och genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv, barnperspektiv, funktionshinderperspektiv, hbtq-perspektiv samt äldreperspektiv.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, valnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdels-nämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd,

Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, kommunstyrelsens råd för agenda 2030 och Storstockholms brandförsvaret.

Valnämnden har inte inkommit med svar.

Arbetsmarknadsnämnden är positiv till ett renodlat Trygghetsprogram.

Nämnden ser vissa utmaningar i att fackförvaltningen saknar en naturlig roll i exempelvis samverkan som utgår från stadsdelsnämnderna främst.

Exploateringsnämnden menar att det övergripande förslaget är positivt.

Nämnden påtalar att visa handledningar kan bli inaktuella och behövs ses över.

Fastighetsnämnden är positiva till förslaget och dess tydliga struktur och innehåll. Nämnden menar att implementering bör ske parallellt med säkerhetsprogrammet.

Idrottsnämnden ser positivt på trygghetsprogrammets inriktning och struktur.

Kulturnämnden menar att trygghetsprogrammet på ett bra vis pekar ut roller och ansvar för trygghetsarbetet.

Kyrkogårdsnämnden ställer sig positiv till trygghetsprogrammet.

Programmet tydliggör att brottsförebyggande och trygghetskapande arbete är prioriterat.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är principiellt positiv till ett nytt Trygghetsprogram för Stockholms stad. De lyfter fram att konkreta och handfasta råd för hur berörda aktörer gemensamt kan arbeta är bra.

Servicenämnden är positiv till att samla trygghetsfrågorna i ett stadsövergripande trygghetsdokument. En avgörande förutsättning för att nå goda resultat.

Socialnämnden menar att trygghetsprogrammet tydliggör stadens arbete av både trygghetskapande och brottsförebyggande karaktär. Efterfrågar att vissa delar kan lyftas tydligare exempelvis våld i nära relationer.

Stadsbyggnadsnämnden ser positivt på att staden delar upp trygghets- och säkerhetsprogrammet i två delar. Vidare menar nämnden att trygghet är ett brett begrepp som inte bara innefattar brottslighet.

Trafiknämnden delar ambitionerna som anges. Programmet bidrar till att skapa en gemensam bild av stadens trygghetsarbete vilket ökar tydligheten och stärker förutsättningarna för samverkan mellan förvaltningar och bolag.

Utbildningsnämnden är positiv till det sakliga innehållet men, har åsikter om strukturen som nämnden upplever som svår.

Äldrenämnden understryker stadens centrala roll med att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Överförmyndarnämnden menar att samverkan är avgörande för att minska brottsligheten.

Bromma stadsdelsnämnd instämmer i programmets ambitioner och samverkan mellan interna och externa aktörer. Önskar tydligare rubriker för att klargöra innehållet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd är positiva till att det nu finns ett förslag till gemensamt program som gäller för alla förvaltningar och bolag.

Farsta stadsdelsnämnd är positivt inställda till en stadsövergripande strategi.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd är positiva till att staden har ett väl genomarbetat trygghetsprogram.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är positiva till ansatserna om samarbete mellan nämnder och externa aktörer.

Kungsholmens stadsdelsnämnd är positiva till att trygghetsarbetet ska ske inom ramen för ordinarie processer. De vill anföra att det saknas resonemang om äldres utsatthet för brott.

Norrmalms stadsdelsnämnd är positiva till trygghetsprogrammet och att särskilt målgruppen unga syns i det.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd är positiv till det breda angreppssättet från förebyggande arbete till riktade insatser samt ett tydligt fokus på samordning.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd är positiva till ett ökat fokus på effektiv samverkan för ökad måluppfyllelse.

Skärholmens stadsdelsnämnd är positiva till att staden tar ett stort ansvar kring det brottsförebyggande arbetet, trots att det inte är reglerat i lag.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att trygghetsprogrammet ger ett tydligt ramverk och en struktur för hur det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska genomföras.

Södermalms stadsdelsnämnd menar att det är positivt med ett eget trygghetsprogram som är starkt sammanlänkat med säkerhetsprogrammet.

Östermalms stadsdelsnämnd menar att ett gemensamt trygghetsprogram i staden på sikt gynnar stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Stockholms Stadshus AB anser att programmets syfte tydliggör stadens höga ambition på ett positivt vis. Att programmet är kopplat till andra dokument skulle kunna vara tydligare.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor menar att det är bra med samverkan över staden med ansvarig funktion i kommunens nämnder och bolag.

Kommunstyrelsens råd för agenda 2030 framhåller det som positivt att stadsdelarnas ansvar betonas. Rådet påtalar också att trygghet är kopplat till många andra frågor.

Storstockholms Brandförsvaret är positiva till ett övergripande trygghetsprogram för hela Stockholms stad. Det betonas att framkomlighet vid uppförande av vissa hinder är centralt för räddningstjänstens fordon.

Mina synpunkter

Att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo, vistas och verka i är det övergripande målet för stadens samlade brottsförebyggande, trygghets- och säkerhetsarbete och ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Genom att långsiktigt minska bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet som segregation, ekonomisk och social utsatthet, otrygga familjeförhållanden och planering och skötsel av den offentliga miljön ska staden nå målet att inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden samt halverat otryggheten till år 2025.

Att Stockholms stad i detta nya, uppdaterade och renodlade trygghetsprogram flyttar fram sina positioner i det brottsförebyggande arbetet är välkommet. Det brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet ska integreras i den ordinarie styr- och ledningsmodellen. Trygghetsprogrammet innebär vidare att alla stadens verksamheter får en gemensam grund och struktur för hur det trygghetskapande arbetet ska ske samt att kommunstyrelsens samordnade och övergripande roll blir tydlig.

Stockholms stad har likt de andra storstadsregionerna i landet stora utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetskapande området. Skadegörelse, ordningsstörningar, ofredanden, personrån, dålig belysning, nedskräpning och olovlig körning är några exempel på faktorer som skapar otrygghet i den offentliga miljön. Öppna drogsener med försäljning och bruk av narkotika finns både centralt och i ytterområdena i staden. Enligt polisens händelserapporter sker flest brott koncentrerat till centrala knutpunkter som exempelvis Sergels torg och Medborgarplatsen. Polisen rapporterar också att en ökning av skjutningar har skett som följd av kriminella uppgörelser med en koncentration till de särskilt utsatta och utsatta områdena.

Utsatthet för brott och otrygghet är ojämnt fördelat i samhället. Kvinnor är mer otrygga än män och invånare i utsatta områden känner sig mer otrygga än andra. Boende i utsatta områden påverkas i högre grad av riskfaktorer som social och ekonomisk utsatthet, hög arbetslöshet, låg gymnasiebehörighet, ohälsa, trångboddhet och utanförskap. En prioriterad fråga i staden är ett tydligt agerande när det gäller arbetet mot våldsbejakande extremism och de tre våldsbejakande extremistiska miljöerna: den autonoma miljön, vit maktmiljön och den islamistiska extremistiska miljön. Vidare så är skolan en viktig

aktör i det brottsförebyggande arbetet. Då stadens barn och ungdomar går i både kommunala och fristående skolor är det viktigt att samverkan sker med utbildningsnämnden såväl som med fristående huvudmän.

Trygghetsprogrammet och den ansvarsfördelning som tydliggörs mellan olika verksamheter i staden är en del av, men också exempel på olika trygghetskapande och brottsförebyggande åtgärder. Genom ett gemensamt styrdokument som kan vägleda i det brottsförebyggande arbetet tydliggör vi vikten av denna prioriterade fråga.

Efter remissrundan har inspel om arbetsmarknadsnämndens roll i det förebyggande arbetet tydliggjorts, både för unga och vuxna. Rörande socialnämnden har barn som inte är trygga i sina hem berörts på ett utpräglat vis. Även avhopparverksamhetens roll har tydliggjorts. Slutligen har trygghetsprogrammet uppdaterats med den senaste trygghetsmätningen från 2020, istället för 2017 som tidigare.

Bilaga

1. Reservationer m.m.
2. Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Karin Wanngård, Emilia Bjuggren, Jan Valeskog och Kadir Kasirga (alla S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att förslaget till beslut delvis godkännes.
2. Därutöver anføres följande

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Alla stadens stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåts fortsätta är ett misslyckande för hela samhället och inte minst för Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under de senaste åren bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med

arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Som arbetsmarknadsförvaltningen skriver: *Hög arbetslöshet i ett område är ofta en bidragande orsak till att områdets utsatthet ökar också i andra avseenden.* Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

Vi delar arbetsmarknadsnämndens synpunkt om att nämndens roll som en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet är otydligt. Programmet tjänar på förtydligande och tillägg om arbetsmarknadsnämndens viktiga roll i det förebyggande arbetet. På samma sätt behöver socialnämndens synpunkt om att det finns frågor och verksamheter som har en viktig bäring för trygghetsarbetet och som bör lyftas fram tydligare i trygghetsprogrammet. Hedersrelaterat våld och förtryck, våld i nära relationer, avhopparverksamhet, sociala insatsgrupper och arbetet mot missbruk är så pass viktiga att det inte räcker att de nämns i en bisats. Till exempel är stadens arbete mot våld i nära relationer avgörande för kvinnors trygghet.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm på både kort och lång sikt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt frånsäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljönämnden lyfter om att programmet hade tjänat på att lyfta den oro och rädsla för klimatförändringar som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet,

säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Reservation anfördes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

- Att godkänna förslaget i huvudsak
- Att därutöver anföra

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet har vi i remisshanteringen påpekat flertalet gånger att giltighetstiden för programmet bör korrigeras till 2021-2023, men vi saknar fortfarande en ändring av giltighetstiden så att den blir rimlig.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill därför sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola,

fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet och stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver en stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle därför behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. När vi nu står mitt uppe i en pandemi ser vi vilka förödande konsekvenser klassamhället ger vid en samhällskris. Det är återigen tydligt att de som drabbas hårdast är låginkomsttagare och att invånarna i stadens olika stadsdelar inte lever på lika villkor. Programmet bör därför kompletteras med analyser av vilka effekter som den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket även lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka typer av åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att anta samt att uppmana samtliga bolagsstyrelser inom koncernen att anta Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023, bilaga 2 till utlåtandet.

3. Tidigare beslutat program För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021 (dnr 171-1309/2017) upphör att gälla.

Stockholm den 24 april 2021

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Mats Larsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Rashid Mohammed och Sara Stenudd (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska Stockholms stad därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Stockholms stad varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och

kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att kommunen ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Ersättningsutredning gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

Det är bra att man betonar det brottsförebyggande arbetet såväl som den samverkan och samordning som behövs i Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Men trots de stora ambitioner som beskrivs i såväl trygghetsprogrammet som styrets budget gällande detta så har man konsekvent dragit ned på detta viktiga arbete. Socialtjänsten och skolan belastas varje år med besparingskrav och inom förskolan vittnar personal om ett ansträngt läge. Det räcker inte att ha mål om en tryggare stad om inte de resurser som krävs för att upprätthålla arbetet skjuts till.

Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställa att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvåldscentrum (RVC). RVC är en viktig verksamhet som vi gärna ser att staden utvecklar men det räcker inte i förhållande till problemets omfattning. Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag för hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet, särskilt i hemmet som är den vanligaste platsen för våldsutövare att begå brott. Dessa problem kommer varken ordningsvakter eller övervakningskameror att komma åt.

Även gällande hedersrelaterat våld och förtryck nämns endast Origo. I programmet står det att personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig dit, vilket inte stämmer. Origo är en verksamhet för barn och unga samt bistår stadens medarbetare med kompetensutvecklingsinsatser. Det behövs ett förtydligande om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns för den vuxen som utsätts för våld, kontroll och hot.

Gång på gång har Feministiskt initiativ föreslagit att staden ska införa metoden "Sluta skjut". Vi ser det därför som glädjande att detta program har stort fokus på samverkan mellan olika delar av stadens verksamheter såväl som att man utvecklar samarbetet med polisen. Vad som dock vore önskvärt är att styret nu lägger partiprestigen åt sidan och genast inför den metod som är beprövad och dokumenterat framgångsrik för att vända den dystra utvecklingen gällande skjutningar, som är en av stadens stora utmaningar i förhållande till trygghetsskapande för medborgare.

Rasism och hatbrott är vanligt i vår stad. Enligt Nationella Trygghetsundersökningen för 2019 uppgav en femtedel av alla som utsatts för brott att det fanns ett hatbrottsmotiv. Vanligast är att bli utsatt på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, följt av religionstillhörighet enligt Brå. Ändå är insatserna för att minska otrygghet hos medborgare som utsätts för detta försvinnande få i stadens program. Sedan styret tillträdde har flera satsningar som det rosaröda styret införde fått

mindre resurser eller helt avvecklats. Det är en olycklig trend när det tydligt behövs mer antirasistiskt arbete i vår stad.

Vilka frågor som ställs i stadens trygghetsmätningar styr även utfallet. Med utgångspunkt från Folkets Husbys trygghetsundersökning från 2020 så blir det synligt hur viktigt det är att stadens mätningar även innehåller frågor som berör både interpersonellt våld respektive statligt sanktionerat våld med frågor om utsatthet för symboliskt respektive strukturellt våld.

Vi vill precis som pensionärsrådet påpeka att äldre är en särskilt sårbar grupp vad gäller risken att utsättas för brott, i synnerhet bedrägerier. Det behöver kompletteras i trygghetsprogrammet på vilket sätt äldre ska inkluderas i trygghetsarbetet.

Remissammanställning

Ärendet

Att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo, vistas och verka i är det övergripande målet för stadens samlade brottsförebyggande, trygghets- och säkerhetsarbete och ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bostadsstyrelser. Genom att långsiktigt minska bakgrundsorsakerna till brott och otrygghet som segregation, ekonomisk och social utsatthet, otrygga familjeförhållanden och planering och skötsel av den offentliga miljön ska staden nå målet att inte ska ha några särskilt utsatta eller utsatta områden samt halverat otryggheten till år 2025.

Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop och det påverkar stockholmarnas frihet och livskvalitet. Brott kan vara allt ifrån mindre överträdelser till händelser som är så allvarliga att de påverkar beteenden, att vi till exempel inte vill gå till vissa platser eller att vi håller oss helt inne på kvällstid. Oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och otrygghet påverkar vår livskvalitet. Utöver brottslighetens effekter på människors trygghet, välmående och livskvalitet innebär brottslighet också kostnader på kort och lång sikt. Brottsligheten kan också leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och för näringsidkare.

Staden har en central roll i arbetet med att öka trygghet och minska brottslighet i samhället. Inom staden finns ett flertal verktyg som bidrar till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. Arbetet återfinns såväl i skola och socialtjänst som i arbetet med att utveckla en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö.

Stadens trygghetsprogram, som också utgör stadens brottsförebyggande program, tydliggör att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är prioriterat och förankrat och att samsyn gäller för syfte och mål med verksamheten. Programmet ger en struktur för hur stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ska planeras, genomföras, kommuniceras och följas upp. Programmet ska också vägleda stadens verksamheter i att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från aktuella data, kartläggningar, orsaksanalyser och väl övervägda åtgärder samt tydliggöra vikten av en långsiktig planering och samverkan internt i staden och med externa aktörer.

Slutligen ska programmet säkerställa att arbetet utgår från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 och genomsyras av ett

jämställdhetsperspektiv, barnperspektiv, funktionshinderperspektiv, hbtq-perspektiv samt äldreperspektiv.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 juni 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har stora utmaningar inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande området. Trygghetsfrågan har hög prioritet med tydliga direktiv om ett kunskapsbaserat, samordnat arbete mellan nämnder och bolagsstyrelser samt med externa aktörer som Polisregion Stockholm, Region Stockholm, näringsliv och civilsamhälle. De trygghetsundersökningar som genomförs, både nationellt och i Stockholms stad, visar att otryggheten har ökat. Skadegörelse, ordningsstörningar, dålig belysning, nedskräpning och olovlig körning är några exempel på faktorer som skapar otrygghet i den offentliga miljön över hela staden. Öppna drogsener med försäljning och bruk av narkotika finns både centralt och i ytterområdena i staden. Enligt polisens händelserapporter sker flest brott koncentrerat till centrala knutpunkter som exempelvis Sergels torg och Medborgarplatsen. Staden arbetar i samverkan med polisen för att åtgärda de platser som polisen bedömt vara sårbara för terrorattentat genom att upprätta temporära eller permanenta trafik hinder. En prioriterad fråga i staden är ett tydligt agerande när det gäller arbetet mot våldsbejakande extremism och de tre våldsbejakande extremistiska miljöerna: den autonoma miljön, vit makt-miljön och den islamistiska extremistiska miljön.

Ett samordnat brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete handlar om allt från tidiga förebyggande insatser, riktade insatser med fokus på brottsituationer, brottsutsatta och/eller gärnings-personer, utforma en tillgänglig och välskött offentlig miljö, arbeta aktivt med tillsyn av alkohol, tobak och livsmedel, säkerställa ett hälsosamt näringslivsklimat med konkurrens på samma villkor och att skapa tillit för samhällets funktioner. Den fysiska utvecklingen av staden och upprustningen av den offentliga miljön ska ske samtidigt med satsningar på utbildning, arbete, företagande, service och kultur- och idrottsaktiviteter.

Stadsledningskontoret anser att de åtgärder som genomförs i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska ge effekt på aktuellt problem och utgå ifrån ett strukturerat och kunskapsbaserat arbetssätt. Det är därför av vikt att göra en grundläggande lägesbild lokalt för att sedan göra en noggrann orsaksanalys som landar i väl övervägda åtgärder. Trygghet på karta är stadens verktyg för att analysera och sammanställa olika data, exempelvis från polisens händelserapporter, anmälda brott och skjutningar samt Storstockholms brandförsvars registrerade bränder. Utifrån kartor eller tabeller/grafer går det att få fram analyser i verktyget som kan användas i lägesbilden. Strukturen för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete står beskrivet i trygghetsprogrammet. Stadsledningskontoret

föreslår att kunskapsdagar gällande stadens struktur för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete genomförs löpande samt att stadsövergripande nätverk sammankallas kontinuerligt.

Stadsledningskontoret framhåller att det är av stor vikt att staden bedriver ett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från stadens höga ambition att nå målet att inte ska ha några utsatta eller särskilt utsatta områden samt halverat otryggheten till år 2025. Att samla styrningen av dessa frågor i ett stadsövergripande styrdokument utgör enligt stadsledningskontoret en förutsättning för att nå framgång i arbetet.

Nära kopplat till trygghetsprogrammet finns även andra av staden beslutade styrdokument som också styr mot målet om en trygg, säker och välskött stad. I säkerhetsprogrammet beskrivs bland annat inriktning för krisberedskap, civilt försvar, säkerhetsskydd och informationssäkerhet, olycksförebyggande arbete samt arbetet mot otillåten påverkan och hot och våld mot anställda. Trygghetsfrågorna och säkerhetsfrågorna är nära sammanlänkade och stadsledningskontoret vill understryka vikten av att implementering av de båda programmen sker parallellt då de syftar till samma övergripande målsättningar.

Ett exempel på ett nära sammankopplat styrdokument är överenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm. Överenskommelsen fastställer hur samverkan ska ske mellan organisationerna i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, mycket i linje med metoder och ramverk i föreliggande program.

Det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsmodell. Kommunfullmäktiges mål om att Stockholm ska vara en trygg, säker och välskött stad att vistas och bor i är det övergripande målet. Uppföljning ska genomföras inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget.

För att stadens alla verksamheter ska ha en gemensam grund och struktur för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete föreslår stadsledningskontoret att kommunfullmäktige antar Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023, bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Stockholms Stadshus AB anmodas att uppmana samtliga bolagsstyrelser inom koncernen att anta Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Tidigare beslutat program För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021 (dnr 171-1309/2017) föreslås upphöra att gälla.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden,

stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, valnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, kommunstyrelsens råd för agenda 2030 och Storstockholms brandförsvaret

Valnämnden har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Arbetsmarknadsnämnden.....	15
Exploateringsnämnden.....	17
Fastighetsnämnden.....	18
Idrottsnämnden.....	20
Kulturnämnden.....	22
Kyrkogårdsnämnden.....	23
Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	25
Servicenämnden.....	26
Socialnämnden.....	27
Stadsbyggnadsnämnden.....	28
Trafiknämnden.....	30
Utbildningsnämnden.....	32
Äldrenämnden.....	34
Överförmyndarnämnden.....	35
Bromma stadsdelsnämnd.....	36
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	38
Farsta stadsdelsnämnd.....	42
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	43
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd.....	44
Kungsholmens stadsdelsnämnd.....	45

Norrmalms stadsdelsnämnd.....	46
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.....	48
Skarpnäcks stadsdelsnämnd.....	49
Skärholmens stadsdelsnämnd.....	50
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.....	51
Södermalms stadsdelsnämnd.....	53
Östermalms stadsdelsnämnd.....	54
Stockholms Stadshus AB.....	55
Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.....	57
Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.....	58
Storstockholms Brandförsvaret.....	59

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 februari 2021 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Martin Westmont (SD), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Farida al-Abani (Fi), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att förslaget till Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023 har en enkel och logisk uppbyggnad. Programmet beskriver på ett tydligt sätt ansvar, övergripande mål och former för samverkan inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till att programmet på ett tydligt sätt lyfter behovet av samverkan, både mellan nämnder inom staden samt med externa aktörer som exempelvis Polisregion Stockholm, Region Stockholm, näringsliv och civilsamhällets aktörer.

En förhållandevis stor del av programmet ägnas åt att beskriva pågående projekt, insatser och åtgärder inom området brottsförebyggande och trygghet. Beskrivningen ger en tydlig bild av det trygghetsarbete som sker hos stadens nämnder och bolag.

Som programmet är utformat styr det mot kommunfullmäktiges mål om att *Stockholm ska vara en trygg, säker och välskött stad att vistas och bor i*. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska själva utifrån programmet skapa mål, indikatorer och aktiviteter för att bidra till att målet uppfylls.

Programmet gränsar till flera andra styrdokument som exempelvis säkerhetsprogrammet, överenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm och Stockholms stads riktlinjer för arbete mot våldsbejakande extremism. Arbetsmarknadsförvaltningen ser fördelarna med att renodla arbetet samtidigt som det innebär fler styrdokument för verksamheterna att förhålla sig till och följa upp.

Arbetsmarknadsförvaltningens roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet nämns vid ett par tillfällen – i huvudsak kopplat till området ”Riktade sociala insatser” där arbetsmarknadsnämnden pekas ut som en av de nämnder som har särskilt ansvar för området. Främst lyfts arbetet gentemot ungdomar inom ramen för Jobbtorg Stockholm. Förvaltningen delar denna syn. Förvaltningen vill dock också lyfta fram att arbetsmarknadsinsatser och stöd även till vuxna personer utanför arbetsmarknaden är en viktig trygghetsskapande faktor. Hög arbetslöshet i ett område är ofta en bidragande orsak till att områdets utsatthet ökar också i andra avseenden.

Vidare vill arbetsmarknadsförvaltningen peka på att arbetsmarknadsnämnden är en viktig aktör även inom området ”Förebyggande arbetet”. Nämnden riktar ansenliga resurser mot uppsökande verksamhet för unga i åldersspannet 16-29 år. Här når nämnden en stor grupp unga utanför skola och arbetsliv och arbetar aktivt med att lotsa dem tillbaka till studier eller till olika andra insatser.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill i samband med att programmet lyfter grund och gymnasieskolans viktiga roll i det förebyggande arbetet mot ungdomar också peka på Vuxenutbildning Stockholms roll som aktör för förebyggande insatser även mot vuxna och föräldrar till dessa ungdomar.

Som fackförvaltning är arbetsmarknadsförvaltningens självständiga roll som aktör i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet inte helt tydlig i programmet. Förvaltningen ges inte en naturlig plats i de lokala formerna för samverkan som främst utgår från stadsdelsnämnderna. Genom Jobbtorg Stockholm är nämnden dock lokalt närvarande på många håll i staden och jobbtorgen har ett nära samarbete med samtliga stadsdelsförvaltningar. Förvaltningen ser därför fördelar med att tydligare kopplas till det lokala brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, exempelvis på Järva.

Som ett exempel på samverkan på central nivå nämns på sidan 15

Arbetsmarknadsinsatser för nyanlända mellan nämnder,

Civilsamhällesorganisationer och näringsliv. Arbetsmarknadsförvaltningen uppfattar skrivningen som otydlig men vill understryka att arbetsmarknadsinsatser för nyanlända och det pågående arbetet med att utveckla Etableringscentrum för nyanlända är viktiga insatser för att motverka arbetslöshet och utanförskap och därmed viktiga trygghetsskapande insatser. Samverkan med civilsamhället är här en central del i arbetet.

Avslutningsvis föreslår arbetsmarknadsförvaltningen att giltighetstiden ses över då programmet sannolikt kommer att antas och därmed gälla från 2021.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 februari 2021 följande.

1. Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Emilia Bjuggren m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Susanne Urban m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark m.fl. (SD), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret bedömer övergripande förslaget till Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023 som positivt.

Programmet tydliggör stadens utmaningar inom det brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete samt att arbetet har hög prioritet. Vidare beskrivs och tydliggörs struktur, ramar, process och samverkan för arbetet och de områden inom staden som är mest aktuella och prioriterade.

Segregation är en av de främsta bakgrundsorsakerna kopplat till trygghet och socialt utanförskap. Det är också en av de stora utmaningarna i stadsutvecklingen. Förslaget till trygghetsprogram kan med fördel beskriva detta mer utförligt.

Exploateringsnämnden arbetar för en trygg, attraktiv och hållbar boende- och stadsmiljö utifrån stadens översiktsplan med bland annat utpekade fokusområden och strategiska samband.

En del av arbetet är att säkerställa att trygghetsskapande faktorer tillgodoses i de enskilda projekten och att kunskap om lokala behov och förutsättningar inhämtas tidigt i processerna. I förslaget till trygghetsprogram beskrivs att staden har lanserat en handledning för tillämpning av nämndernas gemensamma modell för socialt värdeskapande analys i stadsutvecklingen. Utvecklingsarbete och implementering

pågår av exploateringsnämndens- och stadsbyggnadsnämndens gemensamma modell för socialt värdeskapande analys (SVA) i förvaltningarnas respektive handböcker. Detta leder till att handledningen som beskrivs i förslaget kan bli inaktuell

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 februari 2021 följande.

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD), *bilaga 1*.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ställer sig positiv till det föreslagna trygghetsprogrammet. Programmets övergripande struktur är tydlig och innehållet relevant. Nämnder och bolagsstyrelser ska utifrån sina respektive ansvarsområden utforma, vidta och följa upp åtgärder för att minska antalet brott och öka tryggheten för boende, besökare och företagare, vilket kontoret välkomnar. Trygghetsmätningar visar att risken för att bli utsatt för brott ser olika ut för olika individer och samhällsgrupper, vilket kan kopplas till individens livssituation, livsstil och yrke.

Kontoret förvaltar en stor mängd lokaler, byggnader och fastigheter i olika delar av staden. Att arbeta med situationell prevention, det vill säga att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås, är redan en del i denna förvaltning.

Med åtgärder som fasadbelysning och nedklippning av buskar och träd på vissa platser bidrar kontoret till att öka den upplevda tryggheten. Genom att kontoret också säkerställer att det pågår verksamheter i kontorets lokaler, och i största möjliga mån undviker tomställda utrymmen, påverkas den upplevda tryggheten positivt.

Åtgärder som bevakning, till exempel vid kontorets saluhallar, och rondering av driftpersonal vid idrottsplatser, bibliotek och andra allmänna öppna lokaler och platser är också en del av kontorets arbete att främja trygghet och bidrar till att minska antalet brott. Staden har i samarbete med polisen bestämt att vissa byggnader i kontorets bestånd står till förfogande för till exempel kameraövervakning. Dessa trygghetskameror finns uppsatta på strategiskt valda fasader i staden.

Trygghetsinventeringar ska fortsätta att genomföras av staden tillsammans med polisen och civilsamhälle.

I det föreslagna programmet tas stadsmiljön upp och vikten av att skapa en ren utemiljö i brottsförebyggande syfte. Renhållning, snöskottning, fungerande fasadbelysning, klottersanering i och kring kontorets byggnader och fastigheter behöver även fortsättningsvis fungera för att inte bidra till en negativ spiral som kan generera mer skadegörelse i den offentliga miljön.

Kontoret förvaltar också naturreservat, där växtlighet kring promenadstråk ständigt behöver hållas efter ur ett trygghetsperspektiv, och har i samarbete med andra förvaltningar och polis bland annat röjts kring ett av reservatens bad som upplevts som otryggt.

Social prevention är att påverka människans benägenhet att inte begå brott genom att förstärka individens förmåga till självkontroll och stärka de sociala banden till samhället. Kontoret kan som fastighetsvärd understödja social prevention genom att bistå de som arbetar inom dessa områden med ändamålsenliga lokaler.

Enligt programförslaget ska stadsdelsnämnderna ansvara för samordning av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet inom respektive geografiskt område och fastighetsnämnden ska bidra med bland annat kunskap i deras arbete när detta påkallas. Kontoret hyr ut lokaler till stadsdelsnämnderna och här kan kundförvaltning i sina avstämningar med hyresgäst ha en stående trygghetspunkt på agendan för att på så sätt med regelbundenhet stämma av och arbeta långsiktigt med dessa frågor. Lokalerna nyttjas i många fall av individer som är särskilt sårbara och där konsekvenserna av brott riskerar att bli mer omfattande, som till exempel personer med funktionsnedsättning och barn. Stadens analysverktyg *Trygghet på karta* kan vara ett underlag för att bedöma vad som sker i närheten av dessa lokaler. I verktyget är det möjligt att utifrån flera datakällor, exempelvis anmälda brott, händelserapporter från polis och brandförsvaret och skjutningar, gå ner på lokal nivå och jämföra händelser över tid.

Samverkan kring frågor som rör trygghet poängteras i programmet och kontoret anser också att detta är av vikt. För att bidra till ett bra företagsklimat och en tryggare miljö utgör näringslivet en av kontorets samverkanspartners. *City i samverkan* är ett exempel på samverkansprojekt där fastighetsägare, handeln samt enskilda företag och organisationer tillsammans med kontoret bidrar till en citykärna som är öppen för alla. Kontoret deltar även i *Platssamverkan Klara*, där stadsdelsnämnden, facknämnder, polisen, fastighetsägare, näringsliv med flera deltar kring Klaraområdet i centrala Stockholm. Riktade insatser genomförs på Sergels torg för att skapa en tryggare och attraktiv plats och på torget finns också ett gemensamt trygghetskontor.

Vidare samarbetar kontoret också redan idag med hyresgäster och andra delar av staden i dessa frågor. I kontorets NKI (nöjd kund index) har hyresgäster som en del i undersökningen haft möjlighet att besvara frågor kring upplevd trygghet i och kring deras respektive lokaler. Här kan kontoret ytterligare stärka arbetet i samarbete med trafikkontoret och stadsdelarna vad gäller trygghetsåtgärder kring dessa byggnader.

Kontoret, tillsammans med idrottsnämnden, utreder även ett förslag att uppföra klubbstugor vid idrottsplatser med trygghetsproblem för att på så sätt öka tryggheten samt ge förutsättningar för lokala föreningar att utveckla sin verksamhet. Via stadens app *Tyck till* får kontoret också in synpunkter från invånare och allmänhet som rapporterar in om frågor rörande utemiljö, som till exempel uppbrutna dörrar till bergum.

Inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget ska verksamhetsuppföljning genomföras. Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till goda beslutsunderlag genom lokala lägesbilder och orsaksanalyser som bygger på både kvalitativa och kvantitativa källor. Allt arbete ska kvalitetssäkras och följas upp så att rätt åtgärder genomförs mot ett identifierat problem. Kontoret följer upp via befintliga rapporteringssystem som ILS (Stadens system för integrerad ledning och styrning), RSA (risk och sårbarhetsanalys) och IA (incidentrapporteringssystem).

I det föreslagna programmet redogörs för att samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en utsedd samordnare som ansvarar för att samordna och förankra det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, inklusive samverkan internt och externt. Detta kommer att kräva resurser. Den föreslagna samordnaren saknas inom kontorets verksamhet idag, men kontoret avser att under året inrätta en sådan funktion, med övergripande strategiskt ansvar för trygghets- och säkerhetsfrågor samordnat med staden. Förslaget trygghetsprogram är nära sammanlänkad med stadens säkerhetsprogram och implementering av de båda programmen bör ske parallellt, då de syftar till samma övergripande målsättningar.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 februari 2021 följande.

1. Idrottsnämnden godkänner förvaltningens svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen
2. Idrottsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Ernlund (C), Bo Sundin m.fl. (M), Daniele Fava (L), Minna Thullberg (MP) och Nike Örbrink (KD), *bilaga 1*.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen ser positivt på föreliggande Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Programmet har en tydlig inriktning på struktur, samsyn och samverkansprocesser mellan stadens förvaltningar, bolag, polismyndighet och externa

aktörer för ökad trygghet. Syftet med samverkan är att aktörer tillsammans skapar ett resultat som är mer än vad en part kan åstadkomma.

Idrottsförvaltningen har sedan ett antal år tillbaka arbetat målmedvetet med trygghetsfrågor utifrån olika samverkansprocesser.

Program supporter arbetar för en positiv supporterkultur och trygga idrottsevenemang, där samverkansformen i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet innebär att olika aktörer tillför sina specifika resurser, kompetenser och kunskaper.

Idrott som metod för god hälsa har på flera platser visat sig vara framgångsrikt även för integrering och inkludering i lokalsamhället. Här har idrottsförvaltningen med bakgrund i forskning och fokus på det idrottspolitiska programmet framför allt fångat upp målgrupperna tonårsflickor och barn och ungdomar med funktionsnedsättning samt skapat goda förutsättningar för ökad fysisk aktivitet för alla stockholmare på stadens idrottsanläggningar. Förvaltningen välkomnar en fortsatt bred samverkan med verksamheter inom staden och med externa aktörer, vilket ökar tryggheten i områden och för individen.

Förebyggande trygghetsarbete, där idrottsförvaltningen medverkar, pågår i flera stadsdelsområden. Platssamverkan i Rågsved är ett exempel.

För att få fler stockholmare fysiskt aktiva är trygga idrottsmiljöer en viktig del och det är viktigt att stadens olika funktioner samarbetar för att tillsammans åstadkomma detta.

Idrottsförvaltningen arbetar kontinuerligt med fortbildning av anläggningspersonal inom områdena brandskydd, livräddning, hjärt-lungräddning, hot- och våldssituationer och i arbetet mot våldsbejakande extremism. Under personalmöten och vid behov genomförs förebyggande diskussioner om oönskade situationer/händelser med fokus på god arbetsmiljö.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 februari 2021 följande.

1. Kulturnämnden godkänner och överlämnar förvaltningarnas tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Emilia Bjuggren m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Madeleine Kaharascho Fridh (Fi), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet anser att programmet på ett bra sätt pekar ut roller och ansvar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i staden.

I programmet anges att stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, miljönämnden och stadsdelsnämnderna har ett särskilt ansvar för stadens offentliga miljö ur ett brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv. Vidare framhålls vikten av att utforma stadens offentliga rum på ett sätt som förhindrar eller försvårar att brott kan begås.

Förvaltningarna instämmer helt med ovanstående, men anser att det bör framgå tydligare av programmet att ”offentlig miljö” inte bara syftar på utomhusmiljöer, utan även kan innefatta exempelvis bibliotek och Stadsarkivets läsesalar. Alternativt, om så är fallet, tydliggöra att förvaltningarnas publika miljöer såsom bibliotek, museer och läsesalar inte omfattas av begreppet.

Kulturförvaltningen har de senaste åren arbetat aktivt med trygghetsskapande åtgärder i biblioteksrummen. En del av insatserna utvärderas under 2021 inom projektet "Att främja trygghet i bibliotekens miljö: en utvärdering av Högdalens modell". Studien, som görs av forskare vid Kungliga Tekniska Högskolan, har beviljats medel från Brottsförebyggande rådet. Studien ska utreda effekterna av hur förändringar i den faktiska fysiska miljön tillsammans med förändringar i personalens arbetssätt påverkar arbetsmiljön på biblioteket, och varför.

Vidare anser förvaltningarna att det är bra att stadsdelarna får ett samordningsansvar för sitt geografiska område, men att fackförvaltningarna också måste involveras i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet utnyttja fackförvaltningarnas geografiska placering och lokaler som en resurs i det förebyggande arbetet. Kulturförvaltningen har verksamhet i alla delar av staden, och ansvarar i och med biblioteken för många offentliga miljöer i centrala lägen, vilket

gör kulturförvaltningen till en viktig samverkanspartner i dessa frågor. På motsvarande sätt är det med Stadsarkivets centrala läge, både på Kungsklippan och på Liljeholmskajen

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 februari 2021 följande.

1. Kyrkogårdsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Programmet tydliggör att stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är prioriterat och att samsyn gäller för syfte och mål med verksamheten.

Förvaltningen vill särskilt betona vikten av samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag, men också med polisen, regionen, fastighetsägare, företag och civilsamhälle. Det är också viktigt att varje enskild medarbetare har kännedom om sin roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet och hur den egna insatsen bidrar till detta. Detta lyfts på ett bra sätt i programmet.

Förvaltningen tycker att många av intentionerna i det nya programmet är implementerat i förvaltningens verksamhet. Och vill kort beskriva det arbete med trygghetsåtgärder som utförts det senaste året.

Kyrkogårdsförvaltningens uppgift är, att bedriva begravningsverksamhet inom Stockholms stad. Alla människor med anknytning till Stockholm ska veta, att deras avlidna anförvanter tas om hand på ett värdigt och tryggt sätt, utifrån de olika livsåskådningar som finns i en storstad som Stockholm. I uppdraget ingår även att vårda och värna de kyrkogårdar och begravningsplatser, som finns i Stockholm. Dessa platser ska upplevas som lugna, vårdade och trygga platser att vistas på.

Med anledning av en förändrad omvärld, så har Kyrkogårdsförvaltningen, bit för bit, omvärderat tidigare förhållningssätt, så att dessa ska kunna upprätthålla de värden, avseende lugna, vårdade och trygga platser, som kan förväntas av begravningsverksamhet i Stockholm.

Inventeringar av olika slags brottslighet samt andra oönskade händelser på Stockholms begravningsplatser och kyrkogårdar har genomförts. Omvärldsbevakning i form av samråd med kyrkogårdsförvaltningarna i Göteborg och Malmö, samt med Sveriges Kyrkogårds och Krematorie-Förbund har genomförts

Åtgärder som genomförts utifrån dessa inventeringar är till exempel förbättrat skalskydd, d.v.s. ”hålla dörrar låsta” för obehöriga, utökad väktarrondering, till exempel att väktare kollar och låser de offentliga toaletterna på kyrkogårdarna, låta den belysning som finns vara på hela natten, infört samt utökad samarbete med andra aktörer, till exempel Stadsledningskontorets säkerhetsavdelning, lokalpolisen, berörda stadsdelsförvaltningar och andra, utfört olika underhållsarbeten för att öka insynen in i olika gravkvarter omgivna av häckar av olika slag (t ex borttagande av den stora granhäcken runt Sandsborgs kapell). Incidentrapporteringen i stadens verktyg för detta, IA, har förbättrats genom internutbildningar samt tydligare påpekanden att alla slag av incidenter ska skrivas in där.

Åtgärder som utreds är utökad belysning, möjligheten att – vid behov – stänga kyrkogårdsgrindarna nattetid (skicket på dessa grindar är mycket varierande), möjligheten att införa kameraövervakning på utvalda platser även utomhus (kameraövervakning inomhus finns redan i strategiskt viktiga byggnader).

Sammanfattningsvis kan sägas, att Stockholms kyrkogårdar och begravningsplatser ÄR trygga och trevliga att vistas på, trots olika incidenter. Andelen incidenter är jämförelsevis låg, jämfört med många andra platser i Stockholm. Det som generellt har förbättrats är, att det nu finns bättre verktyg för att bemöta, beivra samt förhindra de incidenter, som likväl ändå inträffar.

På grund av frågans karaktär, så är det emellertid svårt att på ett empiriskt sätt följa upp om de åtgärder som genomförs, med syftet att öka tryggheten på kyrkogårdar och begravningsplatser, verkligen har effekt.

Påverkan från en förändrande omvärld medför, att det inte rakt av går att jämföra innevarande års åtgärder med tidigare år. Däremot så förefaller den upplevda tryggheten ha ökat, utifrån förda samtal med olika besökare på kyrkogårdarna.

Förvaltningen vill avslutningsvis efterfråga möjligheten att de återkommande enkätundersökningar, som Stockholms stad genomför, även ska kunna innehålla några frågor rörande tryggheten på Stockholms kyrkogårdar och begravningsplatser.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 december 2020 följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att överlämna förvaltningens yttrande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Karin Lekberg m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Deniz Butros m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Christoffer Jönsson (L) och Gunnar Caperius (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Tapani Juntunen (SD), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig principiellt positiv till förslaget om ett nytt Trygghetsprogram för Stockholms stad. De möjliga konsekvenserna av medborgares otrygghet och oro beskrivs på ett bra sätt, vilket tydliggör behovet av att lyfta dessa frågor i ett eget program, tillsammans med de brottsförebyggande åtgärderna.

Förslaget till Trygghetsprogram innehåller avsnitt med mycket konkreta och handfasta råd och tips på hur berörda aktörer gemensamt kan samverka i det trygghetsskapande arbetet. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att förutsättningarna varierar mellan olika nämnder och aktörer och formerna för arbetet kan behöva anpassas och justeras.

Programmet vilar, helt naturligt, tungt på de sociala och brottsliga faktorernas inverkan på stockholmarnas otrygghet och oro. Till exempel framhålls riskfaktorer kopplade till barns uppväxtförhållanden, liksom vikten av att tidigt få kännedom om individer som riskerar att hamna i kriminella miljöer. I det nyligen antagna Säkerhetsprogrammet anfördes bl.a. klimat- och naturrelaterade händelser som potentiella hot mot Stockholm och dess befolkning. Förvaltningen anser att dessa miljöperspektiv mycket väl också skulle kunna lyftas i förslaget till nytt Trygghetsprogram. För att en person ska känna sig trygg krävs, vilket också omnämns i programmet, en avsaknad av rädsla, oro och risk. Flera undersökningar visar att klimat- och miljöproblematiken utgör en fråga som skapar mycket oro hos svenskar idag – inte minst bland ungdomar. Även om andra styrdokument i staden också inriktas mot trygghetsfrågorna skulle man, i Trygghetsprogrammet, kunna vidga begreppen en aning kring vad som kan vara orsak till känslan av otrygghet hos

befolkningen. Miljöförvaltningen bidrar här – bl.a. genom Avdelningen för Plan och miljö – aktivt t.ex. i samband med planeringen av ny bebyggelse. Detta för att miljöfrågorna ska beaktas i ett tidigt skede och på så sätt bidra till att skapa såväl en attraktiv, som miljö- och klimatsmart, stad. Avdelningen för hälsoskydd fortsätter att utveckla den riktade tillsynen av flerbostadsfastigheter i socioekonomiskt utsatta områden. Detta för att bidra till en hållbar och hälsosam inomhusmiljö samt trygga boenden.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 januari 2021 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Ingela Edlund m.fl. (S) och Ann-Christine Östling m.fl. (V), *bilaga 1*.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till programmet. Att samla trygghetsfrågorna i ett stadsövergripande styrdokument är en avgörande förutsättning för att nå goda resultat. Programmet har en tydlig disposition och god koppling till stadens budget.

Trygghetsprogrammet lyfter främst *Arbete i stadens offentliga miljö*, *Förebyggande arbete*, *Riktade sociala insatser* och *Stadsutveckling*. Servicenämnden har inget uttalat uppdrag kring dessa frågor såsom till exempel en stadsdelsnämnd har. Dock säger programmet att samtliga fackförvaltningar ansvarar för att bidra med kunskap och resurser till stadsdelsnämndernas arbete när detta är påkallat.

För att denna samverkan ska fungera anser förvaltningen att staden behöver ett nätverk med tydligt uppdrag och agenda. Förvaltningen är positiv till att programmet fastställer att samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en utsedd samordnare som ansvarar för att samordna och förankra det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, inklusive samverkan internt och externt.

Förvaltningen önskar ett förtydligande av vad som avses med resurser i ”Facknämnderna och bolagsstyrelserna ansvarar för respektive verksamhetsområde och ska bidra med kunskap och *resurser* till stadsdelsnämndernas arbete när detta är påkallat”.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 februari 2021 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss om Stockholms stads Trygghetsprogram 2020-2023.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Karin Gustafsson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (L), Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), Mariana Duarte Moreira (MP), Kristin Jacobsson (C) och Michaela Hollis (KD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark (SD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen anser att stadsledningskontorets förslag till trygghetsprogram i sin helhet bidrar till att stärka och tydliggöra stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Många insatser som lyfts fram i programmet ryms inom socialtjänstens verksamhetsområden och socialförvaltningen anser att det är positivt att synliggöra att mycket av det arbete socialtjänsten gör är trygghetsskapande och brottsförebyggande.

Det är bra att *Strategin för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet* lyfts fram i programmet. Strategin poängterar vikten av bred samverkan och samhandling mellan flera olika myndigheter såsom förskolan, skolan, fritiden, socialtjänsten, jobbtorgen, polisen, kriminalvården, SiS, hälso- och sjukvården och civilsamhället samt stärker vikten av att arbeta med social prevention tillsammans med situationell prevention.

Förvaltningen anser att några delar kan lyftas fram tydligare i programmet, exempelvis programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och stadens satsning på Mentorer i våldsprevention. Även öppna förskolans betydelse som viktig mötesplats för stärkande erfarenhetsutbyten mellan föräldrar,

tillgång till råd- och stödsamtal och stimulerande miljö för de yngsta barnen som bidrar till god start vid förskolan, kan poängteras ytterligare i programmet.

Skolan har inte bara stor inverkan som betydelsefull skyddsfaktor för att unga inte ska dras in i destruktiva beteenden. Forskning visar att skolframgång är den starkast skyddande faktorn för alla barn, och därför är det extra viktigt att alla barn och unga får en chans att lyckas i skolan och att skolan är en trygg plats för dem.

Avhopparverksamheten och sociala insatsgrupper nämns men det kan tydliggöras att dessa verksamheter också bidrar till ökad trygghet och säkerhet för de som bor och vistas i Stockholm samt förebygger uppkomst av kriminella strukturer och organiserad brottslighet.

Utifrån att arbete mot missbruk och beroende lyfts som en viktig del i det brottsförebyggande arbetet anser förvaltningen att stadens ANDT-arbete borde lyftas fram mer i programmet.

Det är positivt att samverkan med civilsamhället lyfts fram som en viktig del i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Förvaltningen menar att samverkan med civilsamhället kan lyftas fram ännu tydligare när det gäller arbetet mot våldsbejakande extremism. Att motverka rekrytering till våldsbejakande extremism och hantera situationer där sådana rörelser växer kräver breda insatser från hela samhället. Samverkan med civilsamhället är en viktig del i detta vilket ofta blir ännu tydligare på lokal nivå.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2021 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Sara Stenudd m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Mikaela Karlsson (Fi), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att det tidigare Trygghet- och säkerhetsprogrammet har delats i två delar, ett för trygghet och ett för säkerhet. Trygghetskapande och brottsförebyggande arbete är endast beskrivet till viss del i det tidigare programmet och en uppdatering av programmet är efterfrågad. Ett eget program för trygghetsfrågor bedöms lämpligt på grund av att frågorna blivit mer centrala på olika sätt i samhällsutvecklingen och att behovet av stöd har ökat. Det är fortfarande relevant att förhålla sig till program för trygghet respektive säkerhet parallellt eftersom de behandlar liknande frågor.

Trygghetsprogrammets struktur och vägledning, som utgår från aktuell data, kartläggningar, orsaksanalyser och passande avvägda åtgärder, rimmer väl med stadsbyggnadskontorets sätt att arbeta och utveckla planeringsstrategier inom fysisk planering. Vidare instämmer kontoret i att stadsutvecklingen är i behov av både långsiktig planering och samverkan inom staden och med andra aktörer. Det är viktigt att sociala perspektiv integreras i alla projekt och Trygghetsprogrammet fyller en viktig funktion att stödja hållbarhetsfrågor i enlighet med Agenda 2030 och få med trygghetsfrågorna med dess olika perspektiv.

Det är positivt att programmet tar upp exempel på arbete inom stadsbyggandet, som finns med i stadens översiktsplan, där ett antal fokusområden i ytterstaden är utpekade för riktade investeringar och planeringsresurser. Det kan exempelvis innebära arbete med strategiska samband, som att koppla ihop stadsdelar, och arbete med socialt värdeskapande analyser. Detta följer budgetuppdrag och kommunfullmäktiges mål att staden inte ska ha några utsatta eller särskilt utsatta områden samt ha halverat otryggheten till år 2025.

Förslag; Programmet är tydligt inriktat mot brottsprevention och trygghetskapande arbete. Stadsbyggnadskontoret anser att begreppet trygghet innefattar vidare synsätt än brottsperspektiv. I fysisk planering inkluderas trygghet bl a i termer av att inte känna sig ensam, igenkänning av miljö och att uppleva tillhörighet. Även att förebygga suicidförsök i utomhusmiljöer är en trygghetsaspekt som behöver uppmärksammas. Programmet skulle med fördel tydligare beskriva trygghetsbegreppets bredd och valet av avgränsning. Vidare skulle det vara positivt om programmets titel innefattar att fokus ligger på brottsförebyggande arbete.

Attraktiva offentliga rum bidrar till trygghet och stadens utformning och gestaltning påverkar hur människor rör sig och var de väljer att vistas. Stadsbyggnadskontoret anser därför att det är viktigt att programmet tydligare beskriver betydelsen av gestaltning och utformning av stadens offentliga miljö i kombination med ett systematiskt brottsförebyggande och trygghetskapande arbete.

Programmet tar upp att det finns flera beslutade dokument som styr arbetet mot en trygg stad. Stadsbyggnadskontoret anser att det är av stor betydelse att även referera till stadens styrdokument när det gäller den offentliga miljön, t.ex. översiktsplanen (särskilt målet om en god offentlig miljö), framkomlighetsstrategin, Grönare Stockholm och strategin för offentliga rum. I den senare finns fem principer som har direkt anknytning till trygghetsfrågor, dessa kan med fördel arbetas in i trygghetsprogrammet: 1) Planeringen ska stärka gatans roll som vistelseplats. 2) Ett

nätverk av offentliga rum ska binda samman stadens olika delar. 3) Kvaliteten i de offentliga rummen ska höjas i hela staden. 4) Stadens offentliga rum ska leva hela året. 5) Utformningen av de offentliga rummen ska underlätta flexibel användning. Stadsbyggnadskontoret anser att det är bra att överenskommelsen mellan staden och Polis-region Stockholm lyfts fram. Samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag är en god grund som kontoret står bakom. Vidare instämmer kontoret i att gemensamma kunskapsdagar inom ämnet brottsförebyggande och trygghetsskapande är av värde utifrån behov av samverkan och informationsutbyte. Att skapa och upprätthålla en stad för invånarna med mänsklig närvaro där alla kan samt vill leva och bo är en grundsten i det dagliga arbetet på stadsbyggnadskontoret. I översiktsplanen framhålls i linje med kommunfullmäktiges mål och framtaget Trygghetsprogram att Stockholm ska vara en trygg, säker och välskött stad att vistas och bo i. Stadsbyggnadskontoret konstaterar att Trygghetsprogrammet ger en ram för det fortsatta arbetet.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 1 december 2020 följande.

1. Trafiknämnden godkänner och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Rikard Warlenius m.fl. (V), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Allmänt; Trafikkontoret finner programmet tydligt och välskrivet och delar de ambitioner som anges. Det är av stor vikt att staden bedriver ett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete och att samla styrningen av dessa frågor i ett stadsövergripande styrdokument utgör enligt kontoret en god förutsättning för att nå framgång i arbetet. Programmet bidrar till att skapa en gemensam bild av stadens trygghetsarbete, vilket ökar tydligheten och stärker förutsättningar för samverkan mellan förvaltningar och bolag.

I trygghetsprogrammet anges en hög ambitionsnivå vad gäller samverkan, samarbete, introduktion av brottsförebyggande och trygghetsskapande frågor tidigt i stadsutvecklingsprocesser, vikten av plats- och orsaksanalyser, systematisering, kommunikation, uppföljning och utvärdering i kombination med ökad kunskap.

Synpunkter och förslag; Trafikkontoret ställer sig bakom helheten i stadsledningskontorets förslag till trygghetsprogram. Ett av det föregående trygghets- och säkerhetsprogrammets fokusområden, *Förebygga brott*, är inte längre med bland de fem fokusområdena i det nya säkerhetsprogrammet. Förebyggande arbete är dock något som beskrivs i trygghetsprogrammet, t.ex. arbetet med fysiska hinder mot terrorbrott. Detta bedömer trafikkontoret som ett förtydligande kring hur staden ska arbeta för att förebygga brott. Samtidigt finns en otydlighet kring vad som gäller för planeringen av det fysiska skyddet, t.ex. larmhantering och kameraövervakning. Trafikkontoret önskar i sammanhanget förtydliganden kring samarbetet som behövs inom trygghets- och säkerhetsarbetet samt gränsdragningar i ansvar på lokal nivå.

Vidare ställer sig trafikkontoret frågande till om säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet får samma dignitet när det i trygghetsprogrammet inte på samma sätt finns möjlighet att lyfta trygghetsfrågor, då motsvarighet till riskhanteringsråd saknas i trygghetsprogrammet.

Programmet ger tydliga direktiv om att det ska finnas tilldelade resurser och kompetens, att frågorna ska hanteras i ett tidigt skede inom stadsutvecklingsprocessen och att arbetet ska samordnas på övergripande nivå. Trafikkontoret instämmer med att det är av största vikt att trygghetsfrågan lyfts tidigt i stadsutvecklingsprocessen. Kontoret välkomnar även förslaget om att en samordnare ska pekas ut på varje förvaltning och bolag samt ges mandat och uppdrag att samordna arbetet i enlighet med det som programmet förespråkar.

Trafikkontoret anser att attraktiva offentliga rum bidrar till trygghet och att stadens utformning och gestaltning påverkar hur människor rör sig och var de väljer att vistas. Därför gör trafikkontoret bedömningen att det är viktigt att programmet tydligare beskriver betydelsen av gestaltning och utformning av stadens offentliga miljö i kombination med ett systematiskt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Vidare anser trafikkontoret att det är av stor vikt att programmet även refererar till stadens styrdokument för den offentliga miljön, t.ex. översiktsplanen (särskilt vad gäller målet om en god offentlig miljö), framkomlighetsstrategin, Grönare Stockholm och strategin för offentliga rum. Den sistnämnda strategin har fem principer med stor bäring på trygghet som med fördel kan arbetas in i trygghetsprogrammet: 1) Planeringen ska stärka gatans roll som vistelseplats. 2) Ett nätverk av offentliga rum ska binda samman stadens olika delar. 3) Kvaliteten i de offentliga rummen ska höjas i hela staden. 4) Stadens offentliga rum ska leva hela året. 5) Utformningen av de offentliga rummen ska underlätta flexibel användning. Slutligen skulle kontoret välkomna vägledande riktlinjer för det framtida arbetet med att implementera trygghetsprogrammet i stadens alla verksamheter.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 februari 2021 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Kadir Kasirga m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Martin Westmont (SD), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till programförslagets sakliga innehåll. Programförslaget innehåller en gemensam begreppsram, vilket förvaltningen ser som en viktig grund för samverkan inom staden. Barnperspektivet lyfts fram tydligt, både inom programmets prioriterade områden och som helhet, vilket är mycket positivt. Förvaltningen har samtidigt synpunkter främst på programmets struktur.

Programmets struktur; Programmets struktur är enligt förvaltningen svårtillgänglig. Avsaknaden av en röd tråd, struktur och tydlighet riskerar att skapa svårigheter i implementering. Detta blir tydligt i en jämförelse med ”Stockholms stads säkerhetsprogram för 2020-2023” som är mer kortfattat och har en tydligare struktur. Förvaltningen efterlyser en struktur som tydliggör mål, ansvarsfördelning och mandat, utifrån programmets prioriterade områden. För att lyckas med implementeringen måste ansvariga chefer och medarbetare förstå vem som ska göra vad, och varför det ska göras.

Förvaltningen vill därför betona vikten av en omarbetning av programförslaget i syfte att skapa en mer strukturerad och tillgänglig text. Om de strukturella bristerna i programmet lämnas utan åtgärd kommer det att krävas någon form av anvisning eller guide kring hur arbetet med implementering ska gå till, annars är risken stor att programmet inte får den styrande effekt som avses.

Programmet är omfattande till innehåll och ger mängder av exempel på det arbete som sker i dag, både inom staden och i samarbete med andra. Om programmet ska innehålla den typen av omfattande deskriptiv text, bör programmet tydligare belysa och förstärka förskolans och skolans betydelse i det trygghetsskapande arbetet, exempelvis under avsnittet ”Förebyggande arbete” (sidan 21). I förslaget ligger det

mesta av fokus på brottsförebyggande åtgärder. Några exempel på områden som skulle kunna belysas tydligare är elevers delaktighet i det trygghetsskapande arbetet, arbetet kring våldsprevention genom ”MVP” och ”Agera tillsammans” och vikten av ett långsiktigt arbete för en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för elever och personal. Även fritidshem, fritidsklubb, fritids- och ungdomsgårdar kan med fördel belysas i skrivningarna om det förebyggande arbetet att erbjuda barn och unga en aktiv fritid.

Förvaltningen har inte fått möjlighet att medverka i beredningen av förslaget, trots att programmet mycket tydligt lyfter fram skolans roll och betydelse för flera av programmets fokusområden. En sådan förankringsprocess hade kunnat bidra till kvaliteten på programmet och underlättat implementeringen.

Samordnare för brottsförebyggande arbete; Enligt programförslaget ska varje nämnd ha en utsedd samordnare som ansvarar för att samordna och förankra det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, inklusive samverkan internt och externt. Samtidigt ställer stadens säkerhetsprogram krav på att varje nämnd ska ha en utsedd säkerhetssamordnare som ansvarar för att samordna och förankra säkerhetsarbetet.

Förvaltningen vill betona att detta är en tydlig utökning av dessa uppdrag i relation till tidigare program, som enbart innehöll krav på *en* samordnare med uppdrag att samordna trygghets- och säkerhetsarbetet *inom den egna nämnden eller bolaget*. Förvaltningen tycker det är viktigt att dessa båda samordnaruppdrag hanteras tillsammans för att minska risken för överlappande forum.

Utbildningsförvaltningens uppdrag inom trygghets- och säkerhetsfrågorna är både omfattande och diversifierat, och handlar om vitt skilda frågor som brandskydd, narkotikaprevention, värdegrundsarbete och samverkan med socialtjänst. Arbetet med samordning och stöd till skolorna är i dag fördelat på flera olika roller och avdelningar. Förvaltningen vill därför betona att de nya samordnarrollerna enligt trygghets- respektive säkerhetsprogrammet kan komma att kräva en översyn av hur ansvaret fördelas inom förvaltningen.

Fristående förskolor och skolor; En betydande del av Stockholms barn och elever går i fristående förskolor och skolor. Programmet saknar skrivningar kring vad som gäller för dessa verksamheter, såväl avseende programmets sakinhåll som frågor kring samverkan mellan exempelvis socialtjänsten och enskilda skolhuvudmän.

Förvaltningen vill understryka vikten av staden, främst genom stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst, samarbetar med fristående förskolor och skolor kring trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Konsekvenser för jämställdhet och för barn och barns rättigheter; Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 februari 2021 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Robert Mjörnberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Staden har en central roll i arbetet med att öka tryggheten och minska brottsligheten i samhället. Äldreförvaltningen välkomnar därför det föreslagna trygghetsprogrammet. Att samla styrningen av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i ett separat stadsövergripande styrdokument skapar möjligheter för goda samverkansformer och att stadens arbete utgår från ett gemensamt och kunskapsbaserat arbetssätt.

För stadens brottsförebyggande arbete ges i förslaget en tydlig organisation och samverkansprocess exempelvis med Polisregion Stockholm. Av ärendet framgår att det är av avgörande vikt att minska bakgrundsorsakerna till brott och att arbeta förebyggande på flera plan. Valfungerande samverkansformer med berörda aktörer, både internt och externt, är avgörande då enskilda verksamheter, nämnder eller bolag kan ha begränsade möjligheter att agera på egen hand.

Äldreförvaltningen instämmer med förslaget att arbetet ska bedrivas med utgångspunkt från aktuell data, forskning och beprövad erfarenhet såsom Brottsförebyggande rådets rapport om orsaksanalys. Äldreförvaltningen är positiv till den orsaksanalys som ska göras för att undersöka omständigheter som leder till brottslighet för att därefter kunna genomföra väl övervägda åtgärder. Programmets exempel på riskfaktorer som kan leda till kriminalitet ger en god och nyanserad beskrivning av vikten av att se helheten.

Äldreförvaltningen vill lyfta fram äldre som en särskilt sårbar grupp vad gäller risken att utsättas för brott, i synnerhet bedrägerier. Statistik från polisens Nationella bedrägericenter (NBC) visar att anmälningarna om bedrägerier mot äldre har fyrdubblats jämfört med för fem år sedan, framför allt bankbedrägerier. Enligt polisen har bedragarna allt mer riktat sig mer mot äldre då de kan vara enkla brottsoffer, exempelvis ha bristande kunskaper om digitala verktyg.

Äldreförvaltningen anser att denna brottsutveckling måste stoppas. Mot bakgrund av detta bör programmet breddas med att även tydliggöra sårbarhetsfaktorer för grupper som ofta utsätts för brott. Mer fokus på särskilda riskgrupper i programmet kan vara ett ytterligare led i det förebyggande arbetet för att minska utrymmet för kriminella handlingar.

Äldre är generellt också mer oroliga att utsättas för brott. Det styrks av stadens trygghetsmätning som år 2020 för första gången undersökte otrygghet och utsatthet för brott bland personer 80 år och äldre. Mätningen visar att äldre, framförallt kvinnor, uttrycker oro för att bli utsatta för våld och undviker att gå ut på kvällarna även om sannolikheten för äldre att bli utsatta för våld är förhållandevis låg jämfört med andra grupper.

Äldreförvaltningen anser att äldres oro att utsättas för brott är angelägen att ta fasta på då den kan begränsa levnadsvillkoren och därmed ge sämre livskvalitet. Det finns forskning från Brottsförebyggande rådet som tyder på att rädsla för brott i synnerhet hos äldre har en stark korrelation med försämrad hälsa. I och med att äldre är en särskilt utsatt grupp har äldreförvaltningen ett pågående samarbete med kommunpolisen vad gäller informationsöverföring, exempelvis har ett informationsmaterial tagits fram om hur den äldre kan skydda sig mot brott, med fokus på bedrägerier.

Äldreförvaltningen anser sammanfattningsvis att det behövs ett tydligare äldreperspektiv och brottsofferperspektiv i programmet då det finns ett fortsatt behov av kunskap om brottsförebyggande åtgärder riktade till äldre.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

Som sitt yttrande över remissen överlämnar överförmyndarnämnden förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Björn Sjöberg (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Kenan Parlak (V), *bilaga 1*.

Överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Grundläggande samhällsliga funktioner måste fungera, även i orostider eller om något oväntat inträffar. Detta visar inte minst den senaste tidens händelseutveckling med en pågående och i nuläget accelererande pandemi. Trygghet är för de flesta av oss att veta att saker och ting fungerar som de ska och som det utlovats, även i det

lilla. Den som är beroende av andras stöd i sin dagliga livsföring ska inte behöva oroa sig för att hemtjänsten inte kommer i tid, att färdtjänsten inte dyker upp eller att räkningar inte blir betalda i tid.

Vid sidan av insatser från exempelvis socialtjänst och äldreomsorg och vid sidan av civilsamhällets olika aktörer finns ställföreträdarskapet i form av god man eller förvaltare som ett viktigt instrument för att ge den enskilde stöd och trygghet i vardagen. Det bygger på att människor ställer upp i ett frivilligt uppdrag för att hjälpa en medmänniska som kan behöva hjälp att hantera sina ekonomiska angelägenheter, hjälp i kontakterna med myndigheter eller hjälp att exempelvis bevaka sin rätt i en arvsvist eller vid en fastighetsförsäljning.

Trygghet för den enskilde, huvudmannen, är att överförmyndaren utöver tillsyn över att ställföreträdarna sköter sitt uppdrag och att alla ärenden som rör huvudmännen hanteras rättssäkert från stadens sida. Ställföreträdarskap ska bland annat vara en garant för att huvudmannen inte blir utnyttjad eller lurad på pengar. Det stöd som en del huvudmän får av sina gode män och förvaltare kan även vara det som gör att huvudmännen undviker att komma in på en brottslig och våldsam levnadsbana.

Det är viktigt att alla som behöver en ställföreträdare verkligen får det. Där är förslaget i majoritetens förslag till budget för 2021 viktigt när det gäller inrättande av en förvaltarenhet och upphandling av ”förmedling av och stöd till ställföreträdare”. Det är en brist idag att huvudmän med mer omfattande behov av stöd som inte kan ges av ideellt arbetande ställföreträdare inte kan få stöd i Stockholms stad.

Överförmyndaren har också en viktig roll när det gäller barns trygghet där nämnden idkar tillsyn över barnens tillgångar så att de kommer barnen till del och inte nyttjas felaktigt av föräldrar eller andra. För ensamkommandes barns trygghet kan en god man spela en helt avgörande roll.

Överförmyndarförvaltningen menar att det grundläggande anslaget i förslaget till trygghetsprogram är riktigt, att samverkan är avgörande för möjligheterna att få ned brottsligheten och öka tryggheten för stockholmarna. Förvaltningen ser också positivt på att programmet ska hanteras inom ramen för stadens system för styrning och uppföljning, ILS.

Stadens trygghetsprogram har, och ska ha, sitt fokus på ökad trygghet för stadens invånare. Det som förvaltningen möjligen kan sakna är hur staden bör agera för att motverka hot och våld mot stadens anställda. En så pass stor arbetsgivare som Stockholms stad bör enligt överförmyndarförvaltningens mening ha upprättat en strategi för att öka tryggheten för sin personal, där många utsätts för hot och andra händelser i sin dagliga yrkesgörning, inte minst de som verkar inom socialtjänst och skola, men också i andra verksamheter där myndighetsutövning sker.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 februari 2021 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar remissvaret Stockholms stads
Trygghetsprogram 2020-2023 till kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Johan Heinonen m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Johan Paccamonti m.fl. (M), Hanna Wistrand (L), Karl Persson (MP) och Adrian Nordén (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Lillemor Samuelsson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ismo Pato (SD), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

I Trygghetsprogrammet understryks att staden har en central roll i arbetet med att öka trygghet och minska brottslighet i samhället. Inom staden finns ett flertal verktyg som bidrar till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. Arbetet återfinns såväl i skola och socialtjänst som i arbetet med att utveckla en ren, attraktiv och trygg stadsmiljö.

Bromma stadsdelsförvaltning ser att det är av stor vikt att Stockholms stad har ett väl genomarbetat trygghetsprogram som är nära kopplat till Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023.

Det är bra att de båda programmen sammanlänkas med andra av staden beslutade styrdokument som också styr mot målet om en trygg, säker och välskött stad. Förvaltningen ser att detta program, i likhet, med andra förekommande program inom staden, behöver ta höjd för att omfattningen av det trygghets- och brottsförebyggande arbetet varierar stadsdelar emellan.

Förvaltningen ser positivt på att programmet tydliggör och beskriver komplexitet och vikten av att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet sker på ett samordnat sätt. Det handlar om allt från tidiga förebyggande insatser, riktade insatser med fokus på såväl brottsituationer, brottsutsatta och gärningspersoner till att utforma en tillgänglig och välskött stadsmiljö och skapa tillit för samhällets funktioner. Förvaltningen vill särskilt lyfta föräldrastödsprogrammen som en viktig insats utifrån trygghets- och brottsförebyggande arbete för barn och unga i stadsdelen.

Vidare ser förvaltningen också positivt på att programmet omfattar att den fysiska utvecklingen av staden och upprustningen av den offentliga miljön ska ske samtidigt med satsningar på utbildning, arbete, företagande, service och kultur- och idrottsaktiviteter. Arbetet för att minska brottslighet och otrygghet involverar stadens samtliga nämnder och bolagsstyrelser. För att nå resultat behövs också en extern samverkan med aktörer som Polisregion Stockholm, Region Stockholm, näringsliv, civilsamhälle och andra kommuner.

Förvaltningen instämmer i att intern och extern samverkan inom området är viktiga förutsättningar för att nå resultat och framgång i arbetet. En samverkanspart

som skulle kunna inkluderas ytterligare i stadens trygghetskapade och brottsförebyggande arbete är räddningstjänsten.

Trygghetsprogrammet lyfter fram kommunikation som ett viktigt verktyg i det trygghetskapande- och brottsförebyggande arbetet. Förvaltningen instämmer i detta och ser kommunikation som en självklar och integrerad del i allt brottsförebyggande och trygghetskapade arbete. Förvaltningen instämmer också i att kommunikation av korrekt fakta av stadens och samverkansparters åtgärder kan bidra till bibehålla och öka stockholmarnas förtroende och delaktighet, och att det är extra viktigt i tider av ökad otrygghet och snabba digitala kanaler.

Förvaltningen vill även belysa vikten av strategiskt arbete med löpande och aktuell kompetensutveckling inom området till medarbetare och chefer. Avseende programmets utformning ser förvaltningen positivt att staden har ett samlat styrdokument för det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet. Trygghetsprogrammet ger en överblick av stadens brottsförebyggande och trygghetskapade arbete men skulle kunna bli än mer tydligt genom att kompletteras med inriktningar, delmål, prioriteringar, fokusområden eller liknande. I jämförelse med Säkerhetsprogrammet, Samverkanöverenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm samt stadens Strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet finns det en risk att Trygghetsprogrammet blir svårare för nämnder och bolag att följa upp.

Något som ytterligare skulle klargöra innehållet i programmet är att tydliggöra skillnaden mellan kapitlen; ”Hur staden arbetar brottsförebyggande och trygghetskapande” och ”Stadens trygghetskapande och brottsförebyggande arbete” genom att exempelvis se över rubrikerna.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 januari 2021 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Veronica Palm m.fl. (S) och Hassan Jama m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Tobias Karlsson (SD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

En viktig utgångspunkt för ett framgångsrikt arbete, både enskilt och i samverkan, är ledning och styrning som gemensamt tydliggör ansvarsfördelning, roller, begrepp och mål. Behovet av ett gemensamt styrdokument och en gemensam struktur för stadens samlade brottsförebyggande- och trygghetskapande arbete är stor.

Förvaltningen tycker att det är bra att programmet försöker ta ett helhetsgrepp kring brottsförebyggande- och trygghetskapande arbete och att programmet gäller för alla förvaltningar och bolag inom staden. Otrygghet och brott är en stor utmaning inom hela Stockholms stad och så även inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde.

För att bidra till tydliggörande av stadens brottsförebyggande och trygghetskapande arbete ser förvaltningen några utmaningar med programmets utformning och innehåll.

Uppdrag och ansvar; Kommunen har enligt lag inget brottsförebyggande uppdrag. Regeringen har tillsatt en utredning som ska föreslå hur ett lagstiftat kommunalt ansvar att arbeta brottsförebyggande kan utformas. Utredningen ska lämna sitt förslag senast den 15 juni 2021. Det innebär att det idag inte finns någon lag eller förarbeten som definierar vad brottsförebyggande arbete innebär för kommunen. Det ställer extra stora krav på kommunens interna styrdokument att vara tydliga med vad som avses när det inte finns vägledning i lag eller från nationella myndigheter. Kommuner och regioner får inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om (Kommunallag (2017:725), 2 kap §2).

I förslaget till trygghetsprogram står att stadsdelsnämnderna ansvarar för samordningen av det brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet inom respektive geografiskt område. Vidare definieras att brottsförebyggande arbete är att minska, begränsa eller eliminera brottsligheten och dess skadeverkningar. Det innebär i praktiken att stadsdelsnämnderna får ett utökat uppdrag inom ett område som saknar avgränsning i lag av vad som är kommunalt ansvar. Teoretiskt har stadsdelsnämnden då fått ansvar att samordna arbete inom områden där nämnden saknar rådighet. Förvaltningen önskar ett förtydligande om var gränsen för samordningsuppdraget går.

Programmets mål och begreppsdefinitioner; De övergripande målen i trygghetsprogrammet är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad, samt att staden inte ska ha några utsatta eller särskilt utsatta områden och att otryggheten ska ha halverats till år 2025. Definitionen av utsatt och särskilt utsatt område utgår helt från polisens definitioner av vad som kännetecknar dem utifrån den klassning som polisens nationella operativa avdelning (NOA) har gjort. Både utsatt område och särskilt utsatt område innebär en allvarlig situation kopplat till kriminell påverkan på lokalsamhället. Det är först de två senaste åren som kommunen har fått en viss inblick i vilka faktorer som används i klassningen av områden och hur den kriminella påverkan ser ut lokalt.

Förvaltningens uppfattning är att stora delar av kommunens verksamheter saknar kunskap om kriterierna för klassning av utsatta och särskilt utsatta områden. För att kunna arbeta för detta mål måste förvaltningar och bolag få ökad kunskap om vad

som bedöms i klassningen och hur problemen ser ut. Forskningen på området visar att utvecklingen skett under lång tid och är konsekvenser av beslut som fattats på såväl nationell som regional och lokal nivå. Förvaltningens uppfattning är att staden behöver ta ett mer samlat grepp kring hur detta mål ska uppnås och att trygghetsprogrammet behöver förtydligas och utvecklas i den del som avser vägledning för hur arbetet ska samordnas inom staden.

Teoretiskt ramverk; Förvaltningen önskar att det i trygghetsprogrammet var tydligare med vilket teoretiskt ramverk som ska vara utgångspunkten för alla förvaltningars och bolags brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete. Det bör tydligare framgå att exempelvis 1) rutinaktivitetsteorin 2) Broken-Windows teorin 3) Kunskap om risk- och skyddsfaktorer 4) Platsaktivering 5) Socialt hållbar stadsutveckling 6) Aktuell forskning inom respektive verksamhetsområde ska vara utgångspunkten för arbetet inom stadens verksamheter.

I förslaget till trygghetsprogram nämns detta blandat med arbetssätt, lokala exempel, problemområden och metoder under avsnittet Stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete vilket blir otydligt. Det vore vidare önskvärt med källhänvisning till teorier och forskning för att öka transparensen kring varför dessa ska utgöra utgångspunkten för stadens arbete.

På flera ställen i programmet beskrivs innehållet i handböcker, överenskommelser, handlingsplaner och strategier som finns inom olika områden och som bedöms viktiga i det brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbetet. Det leder till mycket text som inte gör programmets intentioner tydligare. För att göra trygghetsprogrammet mer tydligt och koncist vore det önskvärt om detta kunde redovisas i ett avsnitt som hänvisar till vilka andra handlingsplaner, strategier, överenskommelser och stöddokument som är viktiga för arbetet och för att uppnå trygghetsprogrammets mål.

Samverkan; Förvaltningen tycker det är bra att programmet trycker på vikten av samverkan för att arbeta brottsförebyggande- och trygghetsskapande, både internt inom staden och med externa aktörer. Förvaltningens uppfattning är att stadens interna samverkan i dessa frågor kan bli mycket bättre. Förhoppningen är att samverkan ska utvecklas när alla förvaltningar och bolag har ett tydligt uppdrag att vidta åtgärder och att utse samordnare som ska vara nyckelfunktioner inom respektive organisation.

För att kunna leva upp till programmets intentioner om att samordna insatser på de platser där otryggheten och brottsligheten är hög behöver rimliga resurser avsättas för samordningsuppdraget. Trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbete är tvärsektorielt ansvarsområde som berör flera aktörer, både inom en förvaltning och tillsammans med andra förvaltningar och bolag inom Stockholms stad. Mycket resurser får läggas på samordning.

På många platser inom staden är minst tre aktörer ansvariga för skötsel och drift. Lägg där till om det finns behov av investeringar eller sociala åtgärder på platsen så ska ytterligare aktörer och funktioner involveras. Ofta behövs samverkan med externa aktörer såsom polis, Region Stockholm, näringsliv och civilsamhälle. Förvaltningens

uppfattning är att det i programmet är otydligt vart den lokala nivån ska vända sig för stöd när samverkan med externa aktörer inte fungerar. Som exempel kan nämnas samverkan med privata fastighetsägare, trafikförvaltningen eller andra aktörer utanför kommunen.

I det arbete som förvaltningen redan idag bedriver enskilt och i samverkan uppstår mål- och intressekonflikter kring mycket av det som nämns under de fyra områdena i avsnittet ”Stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete”. Det kan röra gränsdragningsfrågor om vem som har ansvar för en fråga, att parkdriften får ställa olika lagar, föreskrifter och värden mot varandra. Hugga ner buskar kan exempelvis strida mot handlingsplanen för biologisk mångfald och naturreservatsföreskrifter och då måste det vägas mot den trygghetsskapande effekt åtgärden kan leda till. Andra målkonflikter rör att det blir dyrare och mer komplicerat att vidta åtgärder utifrån exempelvis den socialt värdeskapande analysen eller att den inte alltid används i stadsutvecklingsarbetet.

Andra exempel är att det är otydligt om ansvarsfördelning och finansiering avseende avhoppbar verksamhet, samt att det finns få utförare inom ramavtalskatalogen som kan möta unga vuxna i missbruk och kriminalitet, vilket gör att stödet inte möter behoven. Det är bra att det i programmet framgår vad chefer och medarbetare har för ansvar att delta i samverkan, men det finns ett behov av att utveckla hanteringen av ansvarsfördelning, mål- och intressekonflikter för att målen i trygghetsprogrammet ska nås.

Samordning; Förvaltningens bedömning är att samordning och erfarenhetsutbyte inom staden har en stor utvecklingspotential. Här kan socialförvaltningens samordning av stadens arbete kopplat till alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) tjäna som ett gott exempel. Stockholm har i vissa fall unika utmaningar för Sverige kopplade till trygghet och brottsförebyggande arbete utifrån de förutsättningar som råder i huvudstaden. Av den anledningen behöver staden arbeta mer systematiskt med utvärdering, forskning och erfarenhetsutbyte för att utveckla arbetet. I programmet fastslås att den centrala nivån ska samordna arbetet, men det framgår inte på vilket sätt det ska ske.

Behov av förtydligande om stadens arbete; Förvaltningen tycker att det är bra att trygghetsprogrammet betonar vikten av att flera olika delar av stadens olika verksamheter är viktiga och ska bidra i det brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbetet. Det ryms i programmet i avsnittet ”Stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete” under rubrikerna. 1) Förebyggande sociala insatser 2) Riktade sociala insatser 3) Stadens offentliga miljö 4) Stadsutveckling.

Förvaltningen ser ett behov av att beskrivningarna under respektive rubrik blir tydligare. Det är i förslaget till trygghetsprogram en blandning av teorier, verksamheter, problemområden, arbetssätt, målformuleringar, plattformar och enskilda samverkansgrupper som presenteras under varje fokusområde. Det är oklart för förvaltningen hur beskrivningen under respektive område ska tolkas och användas.

För ökad tydlighet vore det önskvärt om det framgår vad som är tvingande arbetssätt och vad som utgör en miniminivå inom respektive område.

Utifrån definitionen av brottsförebyggande arbete och att trygghetsprogrammet ska utgöra stadens brottsförebyggande program saknar förvaltningen en tydlighet kring hur arbetet mot mer organiserad brottslighet och bedrägerier mot välfärdssystemen ska struktureras i staden.

Avslutningsvis vill stadsdelsförvaltningen återigen betona det positiva i att det nu finns ett förslag till ett gemensamt program som gäller för alla förvaltningar och bolag och att det är av särskild vikt att programmet betonar vikten av samverkan och samordning i det trygghetsskapande arbetet.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2021 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till Stockholm stads trygghetsprogram.

Särskilt uttalande gjordes av Kjell Backman m.fl (S) och Milla Eronen m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till en uttalad, stadsövergripande strategi som säkrar likställigheten mellan stadsdelsområdena. Vi är positiva till att stadsdelsnämndernas samordningsansvar tydliggörs. Vi bedömer dock att kommunstyrelsen och stadsledningskontoret behöver stödja och hålla ihop de olika stadsdelsförvaltningarnas arbete.

Som en rest från föregående styrdokument finns fortfarande en viss sammanblandning i uppdrag, organisation och ansvar mellan trygghets- respektive säkerhetsfrågor. Förvaltningen bedömer att detta behöver klargöras.

Förvaltningen vill också peka på vikten av arbetet med att minska segregationen i stadens samtliga stadsdelar som en avgörande förebyggande faktor mot otrygghet – det vill säga inte bara i utpekade fokusområden. I detta sammanhang är blandade upplåtelseformer långsiktigt mest avgörande.

Förvaltningen arbetar i hög utsträckning i linje med hur förslaget till reviderat program beskriver trygghetsarbetet. Förvaltningen saknar dock en utsedd

trygghetssamordnare. Vi har hittills istället valt att fördela ansvaret kring trygghetsfrågorna på flera funktioner, ungefär som indelningen i programmets andra kapitel.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 januari 2021 följande.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Maria Ljuslin m.fl. (V) och Eva Fagerhem m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Henrik Åkerlund (SD), *bilaga 1*.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har stora utmaningar, både centralt och lokalt, när det gäller det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i staden. Trygghetsfrågan har hög prioritet med tydliga direktiv om ett kunskapsbaserat och samordnat arbete mellan nämnder och bolagsstyrelser samt med externa aktörer som Polisregion Stockholm, Region Stockholm, näringsliv och civilsamhälle.

De trygghetsundersökningar som genomförts, både nationellt och i Stockholms stad, visar att otryggheten över tid har ökat. Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop, oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och upplevelsen av otrygghet påverkar Stockholms borgarnas frihet och livskvalitet.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning ser att det är av stor vikt att Stockholms stad har ett väl genomarbetat trygghetsprogram som är nära kopplat till Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023. Det är bra att de bägge programmen sammanlänkas med andra av staden beslutade styrdokument som också styr mot målet om en trygg, säker och välskött stad.

Förvaltningen ser positivt på att programmet lyfter fram att det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet behöver utgå från ett strukturerat och kunskapsbaserat arbetssätt som utmynnar i effektiva insatser kopplade till aktuella problem. Grundläggande lägesbilder på central och lokal nivå är av vikt och det är bra att programmet uttrycker behovet av att göra lokala lägesbilder som utgår från det lokala behovet i olika nämnder och bolagsstyrelser.

Den tydliga ansvarsfördelning mellan central och lokal nivå som beskrivs i programmet är en förutsättning för att det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska fungera effektivt och samordnat. Det är av vikt att kommunstyrelsen på central nivå har ett övergripande ansvar och erbjuder kompetensutveckling, stöd och förser nämnder och bolagsstyrelser med sammanställd statistik samt lägesbilder på både kort och lång sikt, allt för att det lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet ska kunna utvecklas på bästa möjliga sätt. Detta beskrivs och är inkluderat i Trygghetsprogrammet. Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning ser dock att det kan vara bra att ytterligare utveckla samverkan när det gäller det praktiskt riktade arbetet i stadsövergripande frågor gällande trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser där berörda nämnder och bolagsstyrelser kan delta.

I programmet tas kommunikation upp som en del av arbetet. Trygghetsprogrammet lyfter fram kommunikation som ett viktigt verktyg i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning vill dock ytterligare trycka på vikten av att integrera kommunikation som en mycket viktig del av arbetet. I en tid av ökad otrygghet kan kommunikationen av korrekta fakta och stadens och stadsdelsområdets åtgärder bidra till en ökad tillit och känsla av trygghet samt till att bibehålla och öka stockholmarnas delaktighet och förtroende för Stockholms stad.

Stockholms stads Trygghetsprogram 2020-2023 sätter ramar för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet och ger stadens alla verksamheter en gemensam grund och struktur för arbetet.

Förvaltningen ser inga hinder för att programmet antas och ersätter Stockholms stads trygg- och säkerhetsprogram 2018-2021.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 februari 2021 följande.

1. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd förklarar ärendet omedelbart justerat.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till det föreslagna trygghetsprogrammet. Förvaltningen noterar att trygghet inte bara avser oro och otrygghet för att utsättas för brott men att det föreslagna trygghetsprogrammet är skrivet helt utifrån det perspektivet.

Ansvarsfördelningen mellan nämnderna tydliggörs i programmet och det framhålls att facknämnderna ska stötta stadsdelsnämnderna i det brottsförebyggande trygghetsskapande arbetet vilket förvaltningen ser positivt på.

Förvaltningen noterar med tillfredsställelse att samverkansprocessen tydliggörs och att det redogörs för att målen i det brottsförebyggande arbetet ska tas fram enligt SMART.

När nämnderna ska samverka med externa aktörer framhålls polisen, Region Stockholm, näringslivet och civilsamhället särskilt och förvaltningen delar den uppfattningen.

Socialtjänstens centrala roll i det förebyggande arbetet, speciellt med barn och unga, poängteras och förvaltningen anser att det är positivt att vikten av en välfungerande socialtjänst framhålls.

Samverkan är ett återkommande tema i trygghetsprogrammet och förvaltningen är positiv till att vikten av samarbete mellan nämnder och externa aktörer lyfts fram då förvaltningen har goda erfarenheter av samarbeten i form av till exempel platssamverkan.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 januari 2021 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Arvid Vikman Rindevall (S) och Maria Ekberg (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Max Almflod (SD), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget och anser att de föreslagna arbetsätten och metoderna bör kunna bidra till ett tydligare och mer effektivt arbetssätt. I och med att staden har valt att göra ett särskilt program för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet bidrar det till att bli en prioriterad fråga.

Brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetssätt bör ske strukturerat och systematiskt, vara baserade på kunskap om brottsproblem samt de lokala förutsättningarna. Det är därför positivt att arbetssättet baseras på den kunskap och erfarenhet som Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har lyft som framgångsrikt när det

handlar om samverkan mellan olika aktörer i brottsförebyggande arbete. Förvaltningen ställer sig positiv till att programmet lyfter samverkan som en central del och belyser vikten av att samla olika aktörers resurser för ett effektivt och framgångsrikt arbete.

Det är positivt att uppföljningen av trygghetsarbetet fortsatt föreslås ske inom ramen för ordinarie ledning och styrningsprocesser. På så sätt bidrar även det till att fortsätta vara en prioriterad fråga.

Förvaltningen vill i övrigt anföra: Programmet lyfter på många sätt en bred bild av de utmaningar som finns i samhället kopplat till utsatthet för brott och den minskade tryggheten. Det saknas dock ett resonemang utifrån utsatthet för brott hos särskilt sårbara grupper såsom äldre och personer med funktionsnedsättning. Bland annat framkommer det i BRÅ:s rapport *Brott mot äldre* (2018:7) att utsattheten för brott är särskilt stor hos äldre samt att utsatthet för brott kan leda till allvarliga efterverkningar såsom oro och ångest. Förvaltningen hade önskat mer stöd i form av förslag på aktiviteter och åtgärder för att motverka de så kallade åldringsbrotten. Åldringsbrott är dessutom ett begrepp som blivit mer etablerat och en definition av begreppet skulle kunna inkluderas i programmet för att särskilt belysa den problematiken. Det är viktigt för det förebyggande och trygghetsskapande arbetet att det finns specialkunskap och verktyg anpassade efter målgrupperna.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Särskilt uttalande gjordes av Magnus Waller (S) och Viktor Gustafsson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Julian Kroon (SD), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Att Stockholms stad månar om sina unga invånare är viktigt. Förvaltningen ser positivt på att särskilt målgruppen unga syns i det nya trygghetsprogrammet. Stadens öppna fritidsverksamheter skapar främjande och trygga mötesplatser där unga ska kunna hitta alternativa val bort från en destruktiv riktning och ledas in på en hållbar och konstruktiv livsbana.

Stadens medarbetare som arbetar uppsökande och preventivt identifierar områden som bubblar av otrygghet och tillsammans försöker vi motverka de krafter som skapar otrygghet genom att identifiera och erbjuda stöd till de som behöver. Programmet förklarar tydligt vad risk- och skyddsfaktorer betyder för ungas livsval och de aktiviteter som visat på god effekt för målgruppen unga Stockholmare.

I programmet nämns arbetet i Klara vilket är positivt. Arbetet med stadsdelen Klara har lett till att tryggheten ökar i området med hjälp av samverkan mellan en lång rad aktörer.

Där ungdomsperspektivet är väl representerat anser förvaltningen att det nya trygghetsprogrammet saknar ett tydligt äldreperspektiv. I budget 2021 står att äldrenämnden tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, Polisen och stadsdelsnämnderna ska samordna arbetet för att stoppa brott mot äldre. Detta arbete riskerar att prioriteras ner om det inte nämns i trygghetsprogrammet. Gruppen äldre är en brottsutsatt grupp särskilt när det gäller bedrägerier och våld i nära relation.

Äldre är en växande grupp i Stockholm och finns överrepresenterade i till exempel brandolyckor, brott mot äldre i ordinärt boende ökar, äldre som bor själva känner sig mer otrygga än andra. Detta är problem vilka en del skulle kunna åtgärdas med enkla åtgärder och aktiviteter, informationssatsningar och utbildningar. En aktivitet kan också vara att ta utdrag från belastningsregister vid anställning hos hemtjänst.

Den första punkten i Stockholm stads arbete för en äldrevänlig stad behandlar trygghet och förvaltningen efterlyser en tydligare koppling till trygghetsarbetet för äldre i detta program. Gruppen nämns även i agenda 2030 som ett prioriterat område. Inom äldreomsorgen samverkar man även med räddningstjänsten vilket borde nämnas som trygghetsskapande arbete. Ett äldreperspektiv borde vara tydligare inom dessa områden, och alla andra där det är relevant.

Stockholms stads program för våld i nära relationer kommer 2021 att utvidgas till våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer 2021-2025. Eftersom detta är ett brotts- och socialt förebyggande program med stor effekt på tryggheten efterlyser vi en tydligare koppling mellan de olika programmen.

Trygghetsfrämjande arbete är ett brett begrepp, i våra parker har ett sådant pågått länge. Det kan bestå av god orienterbarhet och uppsikt över viktiga platser och stråk. Att kunna se vart man ska och veta att man blir sedd ger en känsla av trygghet. Att utveckla målpunkter och aktiviteter som lockar besökare och skötsel av parker är andra aktiviteter som ökar både trivsel och känsla av trygghet.

Den upplevda tryggheten varierar ofta över dygnet, ett skogsparti kan dagtid vara en välbesökt oas och på natten upplevas mörkt och obehagligt. En god belysning i parker och längs frekvent använda stråk är viktigt för den upplevda tryggheten. Men ibland konkurrerar insatserna med andra viktiga värden som vi behöver ta hänsyn till.

Det växt- och djurliv som frodas i Stockholm (biologisk mångfald och ekosystemtjänster) behöver värnas. Buskar och träd kan inte beskäras eller tas bort utan avväganden och i vissa fall kan viss belysning skada djurlivet. Våra parker ska

också vara en plats för avkoppling och ro inte bara en aktivitetsplats. Flera platser i Stockholm rymmer dessutom en rik historia, har en stark platsidentitet och höga kulturhistoriska värden, det behöver vi ta hänsyn till och är bara några av de faktorer som skapar den komplicerade väv som utgör Stockholm stad.

Parker har andra förutsättningar än gatumiljöer. De är bägge avgörande för stadsmiljön men på olika sätt. Det kommer alltid finnas områden i parker och naturområden som inte kan belysas överallt precis som det alltid kommer finnas skymda hörn på hus men det kan vara dessa som är de mest populära på dagen. Det är en fin balansgång att i våra parker skapa den tryggaste miljön som vi kan, under hela dygnet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2021 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Veronica Stiernborg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Janina Fond (SD), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 december 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till trygghetsprogrammets breda angreppssätt, från förebyggande arbete till riktade insatser och utformning och skötsel av stadsmiljöer, samt på ett tydligt fokus på samordning. Däremot ser förvaltningen ett behov av att utveckla hur programmet avser att säkerställa att arbetet utgår från stadens samlade hållbarhetsarbete i Agenda 2030 och genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv, barnperspektiv, funktionshinderperspektiv, hbtq-perspektiv samt äldreperspektiv.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd arbetar utifrån den lokala samverkansöverenskommelsen med lokalpolisområde Järva, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, utbildningsnämnden och trafiknämnden för att nå ett effektivt samordnat brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Strukturen utgår från strategiska grupper och arbetsgrupper med konkreta uppdrag formeras där berörda samverkansaktörer bjuds in kring aktuell problembild.

Trygghetsprogrammet anger att samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska utse en samordnare med uppgift att samordna och förankra det brottsförebyggande arbetet internt och externt. Förvaltningen anser att det finns behov av att förtydliga hur samordnarfunktionen ska organiseras för att det ska bli likvärdigt över staden eftersom trygghetsfrågan är bred och tvärssektoriell.

I förvaltningens stadsmiljöarbete beaktas särskilt barns, äldre människor, kvinnors och personer med funktionsvariationers perspektiv med specifikt fokus på trygghet. I vissa fall kan trygghetsaspekter krocka med andra viktiga aspekter som exempelvis att erbjuda park- och naturmiljöer med höga biologiska värden. Det är viktigt att det i trygghetsarbetet finns en förståelse för komplexiteten i skapandet av trygga, tillgängliga miljöer samtidigt som den biologiska mångfalden värnas.

I programmet anges att chefer har ett särskilt ansvar för att säkerställa att trygghetsprogrammet sprids till berörda medarbetare inom verksamheterna och omsätts i till brottförebyggande och trygghetsskapande arbete i praktiken. Förvaltningen anser att det är viktigt att trygghetsprogrammet tydligt kommuniceras till samtliga medarbetare.

I övrigt har förvaltningen inget att erinra.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2020 följande.

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Monica Lövström m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wallin (SD), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget och dess ökade fokus på effektiv samverkan för ökad måluppfyllelse. Förvaltningens brottförebyggande och trygghetsskapande arbete sker i stor utsträckning i samverkan i form av bland annat samverkan med bostadsbolag, civilsamhälle, fackföreningar och näringsliv. Som exempel utförs trygghetsinventeringar i samverkan med polis, civilsamhälle och bostadsbolag samt även förebyggande insatsen Fisknätet i samverkan med grundskolor i stadsdelsområdet för att uppmärksamma otrygghet inom fysiska platser och barn i behov av sociala insatser.

Förvaltningen har inget att erinra gällande förslaget och föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 februari 2021 följande.

1. Skärholmen stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Laine m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Tapani Juntunen (SD), *bilaga 1*.

Ersättningsuttrande gjordes av Sara Soumah (Fi), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Det är även bra att staden tar ett stort ansvar i det brottsförebyggande arbetet trots att det inte är direkt reglerat i lag. Förvaltningen anser att det utpekade samordningsansvar som läggs på stadsdelsnämnderna kommer att underlätta samordningen av det brottsförebyggande arbetet i staden. Dock ser förvaltningen att det kan uppstå ett behov av förtydligande om samordningsansvarets omfattning.

Trygghet är ett mycket komplext begrepp och är en subjektiv känsla hos varje enskild individ. I programmet görs en bra ansats att beskriva detta. Förvaltningen bedömer att det ytterligare kan tydliggöras och eventuellt problematiseras kring begreppet. Särskilt ser förvaltningen ser att det är viktigt att det är tydligt vilka kriterier som ligger till grund för att klassas som utsatt eller särskilt utsatt områden, för att tillsammans med de lokala lägesbilderna kunna ge en samlad kunskap om områdena. Vi ser detta är särskilt viktigt för att uppnå det övergripande målet om att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad, samt att staden inte ska ha några utsatta eller särskilt utsatta områden och att otryggheten ska ha halverats till år 2025.

Förvaltningen ser att det är viktigt att grunderna vilar på forsknings och evidensbaserad kunskap och att kunskapen finns samlad och tillgänglig. Vi föreslår därav att programmet tydligare på ett ställe inom respektive verksamhetsområde samlar de teoretiska ramverket och den forskning som programmet utgår ifrån, exempelvis rutinaktivitetsteorin, Broken Windows-teorin, kunskap om risk och skyddsfaktorer, platsaktivering och socialt hållbar stadsutveckling.

Förvaltningen tycker det är bra att programmet trycker på vikten av samverkan för att arbeta brottsförebyggande- och trygghetsskapande, både internt inom staden och med externa aktörer. Förvaltningen ser att samverkan kommer att utvecklas när alla

förvaltningar och bolag har ett tydligt uppdrag att vidta åtgärder och att utse samordnare som ska utgöra nyckelfunktioner inom respektive organisation.

I det arbete som förvaltningen redan idag bedriver enskilt och i samverkan uppstår ibland mål- och intressekonflikter kring mycket av det som nämns under de fyra områdena i avsnittet ”Stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete”. Det kan röra gränsdragningsfrågor om vem som har ansvar för en fråga, att parkdriften får ställa olika lagar, föreskrifter och värden mot varandra. Att ta bort buskar kan exempelvis strida mot handlingsplanen för biologisk mångfald och naturreservatsföreskrifter som då måste vägas mot den trygghetsskapande effekt åtgärden kan leda till.

Det är bra att det i programmet framgår vad chefer och medarbetare har för ansvar att delta i samverkan, men det finns ett behov av att utveckla hanteringen av klargöranden i relation till ansvarsfördelning, mål- och intressekonflikter för att målen i trygghetsprogrammet ska nås.

Förvaltningens bedömning är vidare att samordning och erfarenhetsutbyte inom staden kan stärkas, exempelvis avseende utvärdering, mätbarhet, kunskaps- och erfarenhetsutbyte, för att utveckla arbetet.

Förvaltningen tycker att det är bra att trygghetsprogrammet betonar att flera olika delar av stadens olika verksamheter är viktiga i det brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbetet. Det ryms i programmet i avsnittet ”Stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete” under rubrikerna Förebyggande sociala insatser, Riktade sociala insatser, Stadens offentliga miljö och Stadsutveckling.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 4 februari 2021 följande.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed m.fl. (V) och Anna Jonazon m.fl. (S) och Karin Ploen (Fi), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ghazal Saberain (SD), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att Stockholms stads trygghetsprogram ger ett tydligt ramverk och en struktur för hur det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ska bedrivas och vad som ska uppnås. Positivt är att programmet lyfter fram samverkan och samverkansprocessen som grundläggande för att nå resultat. Förvaltningen ser

också stora möjligheter med en vidareutvecklad samverkan med näringslivet och civilsamhället.

Förvaltningen är positiv till stadens höga ambitioner om att nå målet att inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden samt halvera den upplevda otryggheten till år 2025, och menar, liksom stadsledningskontoret, att styrningen av dessa frågor bör ske genom ett stadsövergripande styrdokument för att nå framgång i arbetet.

Förvaltningen ser också fördelar med att tidigare program "För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021" delas upp i två separata program för att tydliggöra stadens ambitioner i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Samtidigt är det viktigt att hålla ihop de båda programmen och samverka där det är möjligt för att undvika parallella processer.

Vidare är förvaltningen positiv till att det brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet integreras i stadens ordinarie styr- och ledningsmodell och att uppföljning sker inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget.

Trygghetsprogrammets helhetsperspektiv som omfattar förebyggande sociala insatser, riktade sociala insatser, stadens offentliga miljö och stadsutveckling är alla lika viktiga pusselbitar för att nå framgång i arbetet.

Förvaltningen är positiv till ordningsvakternas roll som komplement och brygga mellan stadens verksamheter, andra myndigheter och civilsamhället. Ordningsvakternas uppdrag att vara synliga i offentliga miljöer, ge information, råd och anvisningar till invånarna och till viss del genomföra utvändigt tillsyn av kommunala fastigheter är ett viktigt komplement till det lokala trygghets- och säkerhetsarbetet. Här ser förvaltningen ett behov av vidareutvecklad samordning och samverkan mellan stadsledningskontoret och förvaltningen.

Förvaltningen ser även ett generellt behov av att vidareutveckla arbetsmarknadsinsatser och metoder för det uppsökande arbetet bland unga vuxna som varken arbetar eller studerar. Denna målgrupp har ökat som en konsekvens av pandemin.

Förvaltningen tycker att det är bra att trygghetsprogrammet lyfter upp *Verktyg och stöd* med en kommunikationsdel. Detta ger en vägledning i det konkreta brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet.

Förvaltningen stöder stadsledningskontoret förslag om löpande kunskapsdagar gällande stadens struktur för det brottsförebyggande och trygghetskapande arbete och att ett stadsövergripande nätverk sammankallas kontinuerligt.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 februari 2021 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (S) , *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Charlotte Lilja Pittuco m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark m.fl. (SD), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Det är positivt att trygghetsfrågorna får ett eget program som sammanlänkas med stadens säkerhetsprogram. Trygghetsprogrammet lyfter på ett bra sätt fram att dess intention är att ge en gemensam struktur för arbetet. Programmet lyfter de utmaningar som finns i samhället kopplat till utsatthet för brott och den minskade tryggheten, och ligger bra i linje med det arbete som förvaltningen bedriver.

Det är bra med ett avsnitt om begreppsram och definitioner, det vill säga det som arbetet ska utgå från och som kan underlätta för att skapa samhandling inom staden och med andra aktörer. Eftersom uppdrag och nomenklatur skiljer sig från samverkansaktörer som polis och region finns det möjlighet att vid revideringar av befintliga överenskommelser med aktuella parter att beakta stadens program.

Förvaltningen vill särskilt betona vikten av samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag, men också med polis, region, fastighetsägare, företag och civilsamhälle. För att samverkan ska fungera mellan förvaltningar och bolag samt inom varje enskild verksamhet är det viktigt att också varje enskild medarbetare har kännedom om sin roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet och hur den egna insatsen bidrar till resultatet. Detta lyfts på ett bra sätt i programmet.

Förvaltningen ser vidare positivt på att kommunikation förs fram som en metod för att öka tryggheten eftersom kännedom om stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete ökar tilliten hos medborgarna. Bland annat lyfter programmet att all kommunikation ska sträva efter att bygga förtroendefulla relationer med stockholmarna, att staden alltid ska vara tydlig som avsändare och att den information som förmedlas alltid ska vara korrekt, saklig och aktuell.

Det är positivt att uppföljningen av trygghetsarbetet fortsatt föreslås ske inom ramen för ordinarie lednings- och styrningsprocesser. Detta bidrar till att frågorna fortsätter vara prioriterade.

Programmet beskriver på ett heltäckande och relevant sätt betydelsen av stadens utemiljö och hur den påverkar känslan av trygghet för medborgarna och dess brottsförebyggande syfte.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 februari 2021 följande.

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Ett gemensamt trygghetsprogram för staden, nämnder och bolagsstyrelser, ger vägledning och gynnar på sikt stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Stadsdelsförvaltningen ser därför positivt på att brottsförebyggande och trygghetsfrågor ges utrymme och lyfts i ett eget trygghetsprogram

Trygghetsprogrammet utgår från Agenda 2030 och genomsyras av ett jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq- samt äldre- perspektiv. Trygghetsprogrammet ska även vara kopplat till andra av staden beslutade styrdokument som styr mot målet om en trygg, säker och välskött stad. Exempelvis stadens säkerhetsprogram och överenskommelsen mellan staden och Polisregion Stockholm. På lokal nivå kommer jämställdhets-, barn-, funktions-hinder-, hbtq- samt äldreperspektiv att beaktas i stadsdelarnas arbete utifrån gemensam lägesbild och samverkansöverenskommelse med polisen och andra relevanta samverkansparter.

För att lyckas med det brottsförebyggande och trygghetsarbetet behövs samverkan. Samverkan måste i sin tur fungera såväl internt mellan stadens förvaltningar och bolag som externt med exempelvis polismyndigheten, fastighetsägare, företag och civilsamhälle. Såväl verksamhet som medarbetare behöver ha kännedom om sin roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Båda dessa aspekter lyfts på ett bra sätt i trygghetsprogrammet.

Att ha en god kommunikation kring det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet är också ett sätt att öka tilliten hos stadens medborgare, vilket också lyfts fram i trygghetsprogrammet. I det lokala arbetet kan såväl boende som aktiva i stadsdelen involveras. Exempelvis genom föreningsliv, näringsliv och lokala råd.

Det som skulle kunna ha varit lite tydligare i trygghetsprogrammet rör beskrivningen av det brottsförebyggande arbetet, sidan 7. Här nämns att minska,

begränsa eller eliminera brottslighet och dess skadeverkningar. Däremot saknas en beskrivning av det förebyggande arbetet. På samma sida beskrivs social prevention, sidan 7, men kopplas inte till risk- och skyddsfaktorer. Den kopplingen görs långt senare i programmet men hade kunnat förtydliga beskrivningen av social prevention.

Staden har, ur ett brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv, ett särskilt ansvar för stadens offentliga miljöer, sid.17. Ansvaret för detta är fördelat på ett flertal nämnder, dock saknas idrottsnämnden som har verksamhet dygnet runt.

Slutligen lyfts det offentliga rummet, sidan 26. Här saknas en beskrivning av park- och naturområden. De särskiljer sig från den byggda miljön och nyttjas av många, dygnet runt. Upplevelsen av dessa platser kan också skilja sig avsevärt mellan dygnets olika timmar. Vid åtgärder i naturmiljön, som exempelvis utökad belysning, måste tas hänsyn till djurlivet som kan påverkas.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till programmet och ser fram emot att ta sig an arbetet på lokal nivå.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 14 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse

Stockholms Business Region; Stockholm Business Region ser positivt på framtaget förslag till trygghetsprogram. Trygghet är en grundförutsättning för att företag ska kunna starta, verka, växa och skapa nya arbetstillfällen. För att uppnå dessa grundförutsättningar behöver stadens verksamheter arbeta gemensamt, varför den samverkan som beskrivs i programmet välkomnas. För att ytterligare tydliggöra näringslivets betydelse önskar bolaget en tydligare koppling till stadens näringslivspolicy. Näringslivets betydelse för att skapa arbetstillfällen och bidra till självförsörjning är viktig i sammanhanget för att uppnå en ökad trygghet.

Stockholm Parkering; Bolaget är positivt till att stadens tar fram ett gemensamt trygghetsprogram för åren 2020 till 2023. Det är angeläget att stadens olika delar arbetar samordnat. Bolagets underjordiska garage bidrar till ökad trygghet, genom att de möjliggör att gatorna i större utsträckning än annars kan användas för levande stadsmiljöer istället för parkering.

S;T Erik Markutveckling; Bolaget ser mycket positivt på förslaget om ett nytt trygghetsprogram. Programmet utgör en instruktiv och tydlig vägledning för hur trygghetsarbetet kan bedrivas, med konkreta och handfasta råd och tips på hur berörda aktörer gemensamt kan samverka i det trygghets- och skapande arbetet. Samtidigt har varje bolag och aktör egna förutsättningar som gör att insatserna kan behövas anpassas.

Stokab: Stokab anser att förslaget till trygghetsprogram på ett förtjänstfullt sätt anger ambitionen för stadens sammanhållna trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Bolaget ser dock att det kan vara lämpligt att tydliggöra

programmets övergripande målsättningar med tillämpningsanvisningar på samma sätt som i stadens säkerhetsprogram. Trygghets- och säkerhetsfrågorna är nära sammanlänkade och syftar till samma övergripande målsättningar.

SISAB: SISAB välkomnar stadens förslag till trygghetsprogram och ser fördelar med att kopplingar görs till Agenda 2030 och dess tillhörande globala mål för hållbar utveckling. Bolaget ser att programmet tydliggör trygghetsarbetet i det strategiska stadsplaneringsarbetet och att det kommer att bidra till att Stockholm är en fortsatt trygg, säker och välskött stad att bo i.

Stockholms Hem: Bolaget välkomnar programmets tydlighet och innehåll. Stadens bostadsbolag har en lång tradition av att driva ett aktivt arbete för att hyresgästerna ska få delaktighet och inflytande i olika frågor, vilket skapar tillit, förtroende och trygghet. Bolaget instämmer helt i programmets betoning av näringslivets roll i att bidra till en trygg stad. Bolaget välkomnar i sammanhanget att programmet betonar vikten av åtgärder kopplat till näringsidkare som bidrar till att levandegöra och skapa trygghet på strategiskt viktiga platser.

SGA Fastigheter: SGA Fastigheter välkomnar att man inom ett och samma program samlar styrningen av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Det bidrar till en enklare struktur för verksamheterna att följa. Bolaget önskar dock att programmet är mindre omfattande och på färre sidor, eftersom det ska utgöra ett ramverk som kan kompletteras av riktlinjer. Därutöver har bolaget även att förhålla sig till budgeten och en mängd ytterligare styrdokument. Bolaget ser en risk i att för mycket information och krav på uppföljning ger mindre tid till operativt arbete.

Svenska Bostäder: Svenska Bostäder anser att det gemensamma ansvaret för förvaltningar och bolag är tydligt i programmet. En aspekt som hade kunnat lyftas ännu tydligare är vikten av samverkan med invånarna på ett mer strukturerat sätt. Grannsamverkan, gårdsföreningar och trygghetsvandringar är bra exempel på detta. Här samverkar polis, stadsdelar, bostadsbolag och hyresgäster kring faktorer som direkt påverkar den upplevda tryggheten.

Micasa: Micasa Fastigheter ställer sig positiv till trygghetsprogrammet som helhet och anser att programmet ger en tydlig bild av det arbete och mål som stadens förvaltningar och bolag förväntas arbeta med.

Familjebostäder: Familjebostäder är positiva till Trygghetsprogrammet och delar den uppfattning som det ger uttryck för, nämligen att arbetet med att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället involverar ett stort antal aktörer i samverkan. Bolaget har sedan tidigare ett tydligt formulerat och uttalat målområde för social hållbarhet och trygghet som ligger helt i linje med det som beskrivs på ett övergripande sätt i Trygghetsprogrammet. Familjebostäder ser gärna att betydelsen av en god samverkan och strukturerad dialog med stadens medborgare utvecklas tydligare i syfte att öka kunskapen om vad trygghet innebär.

Koncernledningen: Koncernledningen anser att programmets syfte, att tydliggöra stadens höga ambition och beskriva en struktur för stadens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, är positivt. I enlighet med programmets syfte och målsättningar arbetar dotterbolagen aktivt för att skapa trygghet genom att samverka

både internt och med externa organisationer. Därför är det bra att det finns ett program att använda sig av för stöd och vägledning i dessa frågor. Programmets kopplingar till andra dokument som staden tagit fram, som till exempel näringslivspolicy och säkerhetsprogram kan dock beskrivas tydligare, för att stötta och skapa synergier i det arbete som behöver utföras inom respektive område.

Det finns fyra fastighetsägarföreningar inom Stockholms stad i Järva, i Skärholmen, i Rågsved och i Hässelby-Vällingby. Föreningarna har ett nära samarbete med både stadsdelsnämnderna och stadens bostadsbolag. Programmet lyfter fram att fastighetsägarföreningarna har utarbetat en trygghetscertifiering, som är en kvalitetskontroll för ökad trygghet och minskad utsatthet för brott i bostadsfastigheter. Det finns dock inget mål i programmet kopplat till huruvida certifieringar ska genomföras eller inte. Idag genomför de allmännyttiga bostadsbolagen trygghetskapande åtgärder utan certifieringar. Bostadsbolagen har medvetet väntat med att trygghetscertifiera sina fastigheter, då certifieringar innebär investeringar som för tillfället inte kan hämtas hem genom en motsvarande hyreshöjning

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande daterat den 9 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Rådet anser att det är bra att staden gör regelbundna trygghetsmätningar med efterföljande rapport, som förhoppningsvis leder till vidare analyser och efterföljande kraftfulla åtgärder.

Stockholm ska vara en stad för alla samt en äldrevänlig stad. Detta kräver att man särskilt tittar på och kartlägger vissa riskgrupper, såsom personer med funktionsnedsättningar och gruppen äldre. Funktionshindrade och äldre är utsatta för våld i nära relationer i högre grad än andra. Detta bör särskilt uppmärksammas. Mycket utrymme lämnas åt bilden av barn och unga vilket är bra, men liknande analyser och förslag till åtgärder borde finnas med för bland annat grupper med funktionsnedsättningar.

Personer med funktionsnedsättningar har ofta socialt och ekonomiskt sämre villkor än medborgare i genomsnitt, vilket kan leda till otrygghet. Man är i högre grad ensamstående, bor i hyresrätt och/eller i mindre attraktiva områden och har lägre utbildning. Samtliga dessa faktorer är kända att leda till ökad otrygghet och även ökad risk att utsättas för brott. Om man är i behov av anpassat boende har man små eller inga möjligheter att flytta. Dessutom har man begränsad möjlighet att röra sig i staden, då tillgängligheten brister i stadens miljöer. Personer med funktionsnedsättningar har även svårt att delta i den demokratiska processen och i samhällslivet i övrigt.

Rådet anser att det är bra att rapporten talar om samverkan över staden med ansvarig funktion i kommunens nämnder och bolag.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030:s yttrande daterat den 26 januari 2021 följande.

Det är viktigt att det är tydligt vilka stockholmare som är målgrupp för olika insatser. En tydlighet i målgrupper är avgörande för att insatsernas effektivitet ska kunna utvärderas. När målgruppen är begränsad till barn och unga, som ofta är fallet med sociala insatser, behöver det utvärderas varför och var vuxna som möter samma problem kan vända sig. Som exempel nämndes i rådet det arbete som görs av Origo för personer som utsätts för hedersrelaterad brottslighet, men som inte motsvaras av en liknande verksamhet för de som är över 26 år och drabbas av sådan brottslighet.

Rådet framhåller som positivt att stadsdelarnas ansvar betonas, samtidigt som det inte får innebära att centrala funktioner drar sig undan det ansvar som faller på dessa.

Det poängterades att även om utvecklingen vad gäller utsatthet för brott generellt är positiv för staden så syns inte samma utveckling för personer med funktionsnedsättning. Det saknas evidens för varför personer med funktionsnedsättning utsätts för brott i högre utsträckning än andra. Det framfördes att staden skulle kunna samarbeta med andra aktörer, som staten, för att undersöka detta och finna verkningsfulla åtgärder för att minska brottsutsattheten bland personer med funktionsnedsättning.

I rådets diskussioner lyftes också frågor om målformuleringen, nedskräpning och klotter. Realismen i målformuleringen ifrågasattes, och det kan uppfattas som oklart hur den i vissa delar ska definieras. Vad gäller klotter framhölls risker med ett system där klotter saneras baserat på när det uppmärksammas och anmäls av medborgare.

Det lyftes också att Stockholm kan inspireras av städer som arbetar med socialt värdeskapande analys inte bara vid nybyggnation utan också i befintliga stadsdelar.

Slutligen betonades i rådets diskussion att frågorna om trygghet är kopplade till flera andra större frågor om utvecklingen i staden, såsom jämlikhet, segregation och inte minst skolan. Rådet avser senare i vår diskutera arbetet med samverkan mellan skola och socialtjänst.

Särskilt uttalande gjordes av Urban Emson (SD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Tranberg (OPOL), *bilaga 1*.

Storstockholms Brandförsvär

Storstockholms Brandförsvärs yttrande daterat den 17 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

SSBF ser positivt på att Stockholms stad har tagit fram ett övergripande trygghetsprogram och gett det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ett större fokus. Det ger även synergieffekter på att stadens arbete för säkerhetsfrågorna får ett eget övergripande styrdokument som ett särskilt säkerhetsprogram. SSBF ser positivt på effekten av arbetet då bränder som startas med uppsåt i flera fall ofta har samband med social oro. En minskad otrygghet borde därmed i förlängningen även minska mängden avsiktliga bränder. Det finns även kopplingar mellan socialt utsatta områden och bostadsbränder där människor skadas svårt eller dör till följd av brand vilket även det skulle kunna få effekt av att otryggheten i de utsatta områdena minskar.

SSBF samverkar aktivt, genom till exempel brandinstruktörer och enhetschefer för brandstationerna, i det brottsförebyggande arbetet inom staden som en del av SSBF:s olycksförebyggande arbete mot bränder och andra olyckor som kan leda till räddningsinsatser. SSBF ser mycket positivt på den samverkan som sker idag och den samverkan som kan utvecklas inom området framöver.

Planering och skötsel av den offentliga miljön, som en del av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, kan även bidra till att säkerställa utrymning med hjälp av räddningstjänstens utrustning. Det ska från byggnader finnas två av varandra oberoende utrymningsvägar enligt bygglagstiftningen. För exempelvis bostäder eller mindre kontor är den alternativa utrymningsvägen ofta med hjälp av räddningstjänstens utrustning, så som bärbara stegar och höjdfordon. Detta gör att framkomligheten för räddningstjänsten i många fall är viktig för att det ska finnas möjlighet till alternativ utrymningsväg. Framkomligheten brukar vara tillfredsställande till en början, men över tid så riskerar den offentliga miljön att ändras. Antingen genom att buskar och träd växer sig stora eller att parkeringar eller andra förhindrande åtgärder tillkommer. Exempel på förhindrande åtgärder är uppförande av: Buskar och träd, Fysiska hinder för att hindra biltrafik ex stenar; blomlådor; bommar eller stolpar, Parkeringar, Staket och övriga planteringar, Uteserveringar i gatumiljö m.m.

Dessa åtgärder kan hindra räddningstjänstens framkomlighet och att utföra sitt uppdrag kopplat till utvändigt utrymning vid händelse av räddningsinsats. Det är respektives ägare och nyttjanderättshavares ansvar att tillse att en fullgod utrymningslösning är acceptabel över tid. Detta brukar vara problematiskt när lösningen bygger på flera fastighetsägare, till exempel en bostadsrättsförening vars fastighetsgräns är jämte dess byggnad och staden är den som är markägare för gatan och det offentliga rummet där räddningsväg och uppställningsplats befinner sig. Här är alltså ansvaret delat mellan staden och byggnadens fastighetsägare, om inte annat avtalats mellan parterna, för skötsel och underhåll av det byggnadstekniska

brandskyddet dit en erforderlig räddningsväg och uppställningsplats för alternativ utrymningsväg tillhör.

Det är av största vikt att framkomligheten för räddningstjänstens fordon tas om hand, både vid byggnadens uppförande men även att den inte begränsas eller förhindras över tid.

SSBF föreslår att stadens trygghetskapande och brottsförebyggande arbete synkroniseras med det systematiska brandskyddsarbetet som är nödvändigt för den offentliga miljön genom säkerställande och uppmärkning av räddningsvägar samt uppställningsplatser för räddningstjänstens fordon. Detta för att trygga den alternativa utrymningen med hjälp av räddningstjänsten över tid. SSBF förordar att detta nämns i programmet för att tydliggöra att det är en parameter som bör beaktas vid planering och skötsel av den offentliga miljön. Om det inte omnämns i programmet behöver det säkerställas att detta på annat sätt tas upp i nämnders och bolagsstyrelser ordinarie verksamhetsplanering och aktiviteter kopplat till de trygghets- och brottsförebyggande åtgärderna som genomförs.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S) enligt följande.

1. Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut godkänns delvis.
2. Därutöver anfördes följande

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Som arbetsmarknadsförvaltningen skriver: Hög arbetslöshet i ett område är ofta en bidragande orsak till att områdets utsatthet ökar också i andra avseenden. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

Vi delar förvaltningen synpunkt om att arbetsmarknadsnämndens roll som en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet otydligt. Programmet tjänar på förtydligande och tillägg om arbetsmarknadsnämndens viktiga roll i det förebyggande arbetet.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra

aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyft oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för och arbetsmarknadsinsatser med stöd till både unga och vuxna personer utanför arbetsmarknaden är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Samt den uppsökande verksamheten för unga 16-29 år, Vuxenutbildning Stockholm och arbetsmarknadsinsatser för nyanlända har alla en viktig roll inom förebyggande insatser och bör lyftas på ett tydligt sätt i Trygghetsprogrammet. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att

ha de minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga. Vi i Vänsterpartiet tycker att alla har rätt att bo i ett tryggt område oavsett var man bor. Det ska inte vara en fråga om pengar eller social status. Det räcker inte med ord om allas rätt till trygghet, nu krävs långsiktiga åtgärder och resurser.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Martin Westmont (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska Stockholm stad därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som Staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Stockholms stad varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att kommunen ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Ersättaryttrande gjordes av Farida al-Abani (Fi) enligt följande.

Det är bra att man betonar det brottsförebyggande arbetet såväl som den samverkan och samordning som behövs i Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Men trots de stora ambitioner som beskrivs i såväl trygghetsprogrammet som styrets budget

gällande detta så har man konsekvent dragit ned på detta viktiga arbete. Socialtjänsten och skolan belastas varje år med besparingskrav och inom förskolan vittnar personal om ett ansträngt läge. Det räcker inte att ha mål om en tryggare stad om inte de resurser som krävs för att upprätthålla arbetet skjuts till.

Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställa att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvåldscentrum (RVC). RVC är en viktig verksamhet som vi gärna ser att staden utvecklar men det räcker inte i förhållande till problemets omfattning. Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag för hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet, särskilt i hemmet som är den vanligaste platsen för våldsutövare att begå brott. Dessa problem kommer varken ordningsvakter eller övervakningskameror att komma åt.

Även gällande hedersrelaterat våld och förtryck nämns endast Origo. I programmet står det att personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig dit, vilket inte stämmer. Origo är en verksamhet för barn och unga samt bistår stadens medarbetare med kompetensutvecklingsinsatser. Det behövs ett förtydligande om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns för den vuxen som utsätts för våld, kontroll och hot.

Gång på gång har Feministiskt initiativ föreslagit att staden ska införa metoden "Sluta skjut". Vi ser det därför som glädjande att detta program har stort fokus på samverkan mellan olika delar av stadens verksamheter såväl som att man utvecklar samarbetet med polisen. Vad som dock vore önskvärt är att styret nu lägger partiprestigen åt sidan och genast inför den metod som är beprövad och dokumenterat framgångsrik för att vända den dystra utvecklingen gällande skjutningar, som är en av stadens stora utmaningar i förhållande till trygghetskapande för medborgare.

Rasism och hatbrott är vanligt i vår stad. Enligt Nationella Trygghetsundersökningen för 2019 uppgav en femtedel av alla som utsatts för brott att det fanns ett hatbrottsmotiv. Vanligast är att bli utsatt på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, följt av religionstillhörighet enligt Brå. Ändå är insatserna för att minska otrygghet hos medborgare som utsätts för detta försvinnande få i stadens program. Sedan styret tillträdde har flera satsningar som det rosaröda styret införde fått mindre resurser eller helt avvecklats. Det är en olycklig trend när det tydligt behövs mer antirasistiskt arbete i vår stad.

Vilka frågor som ställs i stadens trygghetsmätningar styr även utfallet. Med utgångspunkt från Folkets Husbys trygghetsundersökning från 2020 så blir det synligt hur viktigt det är att stadens mätningar även innehåller frågor som berör både interpersonellt våld respektive statligt sanktionerat våld med frågor om utsatthet för symboliskt respektive strukturellt våld.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Emilia Bjuggren m.fl. (S) enligt följande.

Att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet,

säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig

Särskilt uttalande gjordes av Susanne Urban m.fl. (V) enligt följande.

Vi anser att det föreslagna trygghetsprogrammet är nära sammanlänkat med stadens säkerhetsprogram och att implementering av de båda programmen därför bör genomföras parallellt, då de syftar till samma övergripande målsättningar. Det är beklagligt att majoriteten har delat upp det tidigare gemensamma programmet för säkerhet och trygghet i två olika program, vilket har försvårat möjligheten till överblick av helheten. Eftersom säkerhetsprogrammet behandlades redan 2019 medan trygghetsprogrammet inte kommit längre än till den aktuella remissomgången försvåras givetvis en gemensam implementering. Vi ifrågasätter även möjligheten till att trygghetsprogrammet ska kunna gälla retroaktivt, det vill säga från 2020, vilket av uppenbara skäl inte borde vara möjligt. Programtiden bör därför korrigeras till 2021-2023.

Förslaget till trygghetsprogram fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete.

Vi vill därför sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört och genomför kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle därför behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Där delar vi kontorets synpunkter om att segregation är en av de stora utmaningarna i stadsutvecklingen och att förslaget därför med fördel beskriva detta mer utförligt. Forskning finns om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som också kan vara behjälplig i dessa analyser. Vi vill också understryka kontorets medskick om att handledningen för tillämpning av nämndernas gemensamma modell för socialt värdeskapande analys i stadsutvecklingen, som beskrivs i remissen kan bli inaktuell, som en konsekvens av utvecklingsarbetet och implementeringen av exploateringsnämndens- och stadsbyggnadsnämndens gemensamma modell för socialt värdeskapande analys (SVA) i förvaltningarnas respektive handböcker.

Vidare anser vi att trygghetsprogrammet bör kompletteras med analyser av vilka effekter som den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort vilket lyfts som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna peka på vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga och även en jämställdhetsfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark m.fl. (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll. Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja otrygghet är därför begränsade. Det är dock viktigt att kontoret bedriver ett arbete inom de ramar de faktiskt har som långsiktig planering och samverkan internt och med externa aktörer.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden har ett särskilt ansvar för att stadens fysiska utveckling och planering innehåller brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder. Utöver det egna ansvaret måste staden utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Övergripande framstår förslaget på trygghetsprogram som alldeles otillräckligt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse för orsakerna till att otryggheten ökar trots stora satsningar från stadens sida som situationen kan förändras till det bättre.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetssatsningar utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen. Det vore också värdefullt om staden, i samarbete med lämpliga andra aktörer, som polis och socialtjänst, kunde sammanställa statistik om brottsutvecklingen, ingripanden, antal väckta åtal, domar etc inom kommunen och fördelat på olika områden, t ex månads- eller kvartalsvis. På detta sätt kan det vara möjligt att få en bild av hur det brottsförebyggande arbetet går över tid.

Fastighetsnämnden

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) enligt följande.

Att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade

insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Som arbetsmarknadsförvaltningen skriver: Hög arbetslöshet i ett område är ofta en bidragande orsak till att områdets utsatthet ökar också i andra avseenden. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fränsäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med

en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen. Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom m.fl. (V) enligt följande.

Vi delar kontorets synpunkter om att det föreslagna trygghetsprogrammet är nära sammanlänkat med stadens säkerhetsprogram och att implementering av de båda programmen bör genomföras parallellt, då de syftar till samma övergripande målsättningar. Det är därför beklagligt att majoriteten delat upp det tidigare gemensamma programmet för säkerhet och trygghet i två olika program, vilket har försvårat möjligheten till överblick av helheten. Eftersom säkerhetsprogrammet behandlades redan 2019 medan trygghetsprogrammet inte kommit längre än till den aktuella remissomgången försvåras givetvis en gemensam implementering. Vi ifrågasätter även möjligheten till att trygghetsprogrammet ska kunna gälla retroaktivt, det vill säga från 2020, vilket av uppenbara skäl inte borde vara möjligt. Programtiden bör därför korrigeras till 2021-2023.

Förslaget till trygghetsprogram fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill därför sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört och genomför kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor

del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle därför behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter som den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete.

Trygghetsprogrammet skulle även kunna peka på vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga och även en jämställdhetsfråga. Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja otrygghet är därför begränsade. Det är dock viktigt att kontoret bedriver ett arbete inom de ramar de har som förbättrad belysning, röjning av tät växtlighet och försöka undvika att lokaler står utan hyresgäster.

Det är också positivt att det kommer att tillsättas en säkerhetschef tillika säkerhetsskyddsamordnare som kommer att ansvara för förvaltningens strategiska säkerhetsfrågor. Utöver det egna ansvaret måste staden utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen. Övergripande framstår förslaget på trygghetsprogram som alldeles otillräckligt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse för orsakerna till att otryggheten ökar trots stora satsningar från stadens sida som situationen kan förändras till det bättre.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsinsatser utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Idrottsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Karin Ernlund (C), Bo Sundin m.fl. (M), Daniele Fava (L), Minna Thullberg (MP) och Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Den grönbå majoriteten i idrottsnämnden välkomnar att Trygghetsprogrammet nu är på remiss och på väg fram för beslut i fullmäktige. För idrottens del är det av största vikt att öka tryggheten. Den otrygghet som många upplever på och kring stadens idrottsanläggningar får inte leda till man väljer bort träning och idrott.

Idrottsförvaltningen pekar på att många flickor skattar sin ohälsa lägre och att det kan kopplas till den högre upplevda otryggheten bland flickor/kvinnor. Vi i den grönbå majoriteten vill tillägga i detta sammanhang att den upplevda otryggheten många gånger beror på faktiska incidenter på och vid idrottsanläggningar. Det handlar bland annat om återkommande trakasserier och ofredanden riktade mot flickor och kvinnor.

I budget för 2021 finns medel avsatta både för ökad bemanning och ökade investeringar för att öka tryggheten vid stadens idrottsanläggningar. Det är viktigt att dessa medel används på ett sätt som gör att fler tjejer och kvinnor känner sig trygga att utöva sin idrott.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Emilia Bjuggren m.fl. (S) enligt följande.

Att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåts fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i

Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt frånsäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. I Kulturförvaltningens verksamheter skulle det kunna bidra till tryggare miljöer kring inte minst stadens bibliotek.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Torun Boucher m.fl. (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet som ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, bör det korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad, men vi saknar ett tydligare fokus på förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Till exempel bidrar en levande kultur över hela staden till en tryggare stad. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. En levande stad med mötesplatser, kulturhus, konstgallerier, scener, kulturskola, bibliotek, ateljéer och så vidare bidrar också till ett annat folkliv, det är ett perspektiv som även det behövs i stadens trygghetsarbete.

Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. När nu kulturförvaltningen fått ett samordningsansvar för fritidsverksamheterna i stadsdelarna är det av stor vikt att även kulturförvaltningen inkluderas i detta arbete, i synnerhet som även kulturskolan och stadens bibliotek är viktiga aktörer i det lokala samhället.

Samtidigt kan vi konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan och kulturen har drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka

åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Ersättaryttrande gjordes av Madeleine Kaharascho Fridh (Fi) enligt följande.

Det är bra att man betonar det brottsförebyggande arbetet såväl som den samverkan och samordning som behövs i Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Men trots de stora ambitioner som beskrivs i såväl trygghetsprogrammet som styrets budget gällande detta så har man konsekvent dragit ned på detta viktiga arbete. Socialtjänsten och skolan belastas varje år med besparingskrav och inom förskolan vittnar personal om ett ansträngt läge. Det räcker inte att ha mål om en tryggare stad om inte de resurser som krävs för att upprätthålla arbetet skjuts till.

Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställa att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvåldscentrum (RVC). RVC är en viktig verksamhet som vi gärna ser att staden utvecklar men det räcker inte i förhållande till problemets omfattning. Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag för hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet, särskilt i hemmet som är den vanligaste platsen för våldsutövare att begå brott. Dessa problem kommer varken ordningsvakter eller övervakningskameror att komma åt.

Även gällande hedersrelaterat våld och förtryck nämns endast Origo. I programmet står det att personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig dit, vilket inte stämmer. Origo är en verksamhet för barn och unga samt bistår stadens medarbetare med kompetensutvecklingsinsatser. Det behövs ett förtydligande om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns för den vuxen som utsätts för våld, kontroll och hot.

Gång på gång har Feministiskt initiativ föreslagit att staden ska införa metoden "Sluta skjut". Vi ser det därför som glädjande att detta program har stort fokus på samverkan mellan olika delar av stadens verksamheter såväl som att man utvecklar samarbetet med polisen. Vad som dock vore önskvärt är att styret nu lägger partiprestigen åt sidan och genast inför den metod som är beprövad och dokumenterat

framgångsrik för att vända den dystra utvecklingen gällande skjutningar, som är en av stadens stora utmaningar i förhållande till trygghetsskapande för medborgare.

Kommunen har idag ännu inget lagstadgat uppdrag i det brottsförebyggande arbetet. Därför är det extra viktigt att ett styrdokument som detta är tydligt i sina avgränsningar och vad som avses. Med detta program ges stadsdelarna såväl som facknämnder ett utökat ansvar för ett område som saknar en tydlig avgränsning och där nämnden saknar förfogenhet. Det skulle behöva förtydligas i förhållande till stadsdelsnämnderna var deras ansvar börjar och slutar samt förtydligas hur samordningsuppdraget ska se ut.

Rasism och hatbrott är vanligt i vår stad. Enligt Nationella Trygghetsundersökningen för 2019 uppgav en femtedel av alla som utsatts för brott att det fanns ett hatbrottsmotiv. Vanligast är att bli utsatt på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, följt av religionstillhörighet enligt Brå. Ändå är insatserna för att minska otrygghet hos medborgare som utsatts för detta försvinnande få i stadens program. Sedan styret tillträdde har flera satsningar som det rosaröda styret införde fått mindre resurser eller helt avvecklats. Det är en olycklig trend när det tydligt behövs mer antirasistiskt arbete i vår stad.

Vilka frågor som ställs i stadens trygghetsmätningar styr även utfallet. Med utgångspunkt från Folkets Husbys trygghetsundersökning från 2020 så blir det synligt hur viktigt det är att stadens mätningar även innehåller frågor som berör både interpersonellt våld respektive statligt sanktionerat våld med frågor om utsatthet för symboliskt respektive strukturellt våld.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Karin Lekberg m.fl. (S) enligt följande.

Att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anför följande:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med

arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt frånsäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyfta oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Reservation anfördes av Deniz Butros m.fl. (V) enligt följande.

Att nämnden beslutar att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt att därutöver anföra följande:

Vänsterpartiet ser positivt på ett trygghetsprogram och instämmer med förvaltningens yttrande i att i miljö- och hälsoskyddsarbete finns utrymme att öka trygghet och säkerhet i befintliga offentliga miljöer och bostäder, såväl som planering av framtida markanvisade projekt.

Stadens eftertraktade mark och lokaliseringsmöjligheter för affärsutveckling ska ta avstamp i minskade skadliga utsläpp och buller som norm för att få komma i fråga för upplåtelse.

Staden har lanserat en handledning för tillämpning av nämndernas gemensamma modell för socialt värdeskapande analys i stadsutvecklingen. Ett utmärkt sätt är att staden behåller stadens olika centrum i förorter och närförorter och innerstad i egenförvaltning. Närheten till medborgardialog ökar och åtgärder kan snabbare beslutas och budgeteras. Vi ser således inga vinster i att majoriteten frånhänder sig centrum genom utförsäljning, annat än att täcka upp för det underskott i budgeten som skapats genom skattesänkningar.

Att göra mätningar av upplevd trygghet och säkerhet och bristen därpå via enkätvar och fokusarbete, är ett annat sätt som kan lyfta mindre områden som annars glöms bort i de stora planerna. Här spelar stadsdelsförvaltningarna och nämnderna en stor roll i att kunna identifiera och bemöta behov och uppkomsten av brister och osunda miljöer. För det krävs rutinmässigt god samverkan mellan stadsdelarna och facknämnder och övriga nämnder och råd, för att kunna arbeta både med gemensamma modeller och specifika lösningar. Jämlikt och jämställt ska avspeglas i miljön runtomkring i staden.

Brottsförebyggande arbete och prevention socioekonomisk utsatthet börjar med trygghet genom skolan, slutbetyg, tryggad försörjning och träffpunkter i drogfria

miljöer för unga. Parker och parklekar spelar en viktig roll i habitatet kring bostaden och vägen till skolan eller arbetet. Blandad bebyggelse och väl belysta promenader och cykelvägar, tillsammans med lokalisering av kollektivtrafikens hållplatser gör att ödslighet och utsatthet under dygnets timmar upplevs som mindre och att hjälp finns närmare till hands.

Att ge tillbaka i form av offentliga miljöer att vistas i och uppleva som trygga ger stockholmarna synbar nytta med att bidra till det gemensamma. När förvaltningen hinner utföra tillsyn som ökar hälsan i våra bostäder, lokaler och på utskänkningsställen, ökar respekten och tilliten till det gemensamma.

När ny planering av bebyggelse kan den oro som adresseras i programmet rörande klimat och miljöfrågor mycket väl kunna omfattas av strategiskt trygghetskapande arbete. Ställ hårda miljökrav i upphandlingar, håll medborgardialog och ge mycket information när vi utvecklar staden.

Särskilt uttalande gjordes av Katarina Luhr (MP), Torbjörn Erbe m.fl. (M), Christoffer Jönsson (L) och Gunnar Caperius (C) enligt följande.

Trygghet är en prioriterad fråga för den grönbåa majoriteten. Därför välkomnar vi framtagandet av ett stadsövergripande trygghetsprogram och vi tackar förvaltningen för deras remissvar. Frågan om otrygghet kan givetvis ha många olika dimensioner och innebörder. Syftet med trygghetsprogrammet är emellertid att motverka den otrygghet som är kopplad till risken att utsättas för, eller på något sätt komma i kontakt med, olika typer av brottslighet. Den otrygghet och oro som många känner inför framtidens klimatförändringar och deras konsekvenser är en viktig fråga och hanteras bland annat genom stadens aktiva arbete med att på många sätt minska klimatutsläpp och att förebygga klimatrelaterade risker såsom skyfall och värmeböljor. Vi informerar också medborgarna om både klimatförändringar och stadens arbete med att minska sin klimatpåverkan. Miljö- och klimatfrågorna behandlas även i stadens säkerhetsprogram. Vi anser dock inte att den här frågan hör hemma i trygghetsprogrammet, som främst inriktar sig på otrygghet kopplat till brottslighet.

Särskilt uttalande gjordes av Tapani Juntunen (SD) enligt följande.

Generellt gällande trygghetsprogrammet; Ett nytt program har tagits fram med syfte att förbättra tryggheten för våra invånare. Även om vi tror att intentionerna är goda så ställer vi oss frågande till att tid och fokus läggs på att upprepa redan beprövade metoder. Vi hade istället velat se att det brottspreventiva arbetet som redan gjorts utvärderades, för att på så sätt se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Trots att Stockholms stad under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i

åldrarna. Den alltmer påtagliga kriminaliteten har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet.

Att staden parallellt med det skulle lyckas halvera otryggheten samt inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden till år 2025 framstår som en omöjlig målsättning och vi vill därför peka på vikten av att faktiskt utvärdera arbetet för att det ska kunna bli så effektivt som möjligt.

Angående miljöförvaltningens svar på remissen; I miljöförvaltningens svar på remissen framförs åsikten att medborgarnas oro för klimat- och miljöfrågor borde lyftas in i trygghetsprogrammet. Detta är något som Sverigedemokraterna ställer sig starkt kritiska till. Klimat- och miljöfrågor är givetvis viktiga, men de hör inte hemma i detta dokument.

Servicenämnden

Reservation anfördes av Ingela Edlund m.fl. (S) och Ann-Christine Östling m.fl. (V) enligt följande.

Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen samt att därutöver anförda följande:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den

egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyft oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde

om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Karin Gustafsson m.fl. (S) enligt följande.

1. Socialförvaltningens förslag till beslut godkännes delvis.
2. Därutöver anføres följande

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Som arbetsmarknadsförvaltningen skriver: *Hög arbetslöshet i ett område är ofta en bidragande orsak till att områdets utsatthet ökar också i andra avseenden.* Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

Vi delar socialförvaltningens synpunkt om det finns frågor och verksamheter som har en viktig bäring för trygghetsarbetet som bör lyftas fram tydligare i trygghetsprogrammet. Hedersrelaterat våld och förtryck, våld i nära relationer, avhopparverksamhet, sociala insatsgrupper och arbetet mot missbruk är så pass viktiga att det inte räcker att de nämns i en bisats. Till exempel är stadens arbete mot våld i nära relationer avgörande för kvinnors trygghet.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt frånsäga sig

ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (L), Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), Mariana Duarte Moreira (MP), Kristin Jacobsson (C) och Michaela Hollis (KD) enligt följande.

Under pandemin har många verksamheter för barn stängt ner, vilket minskat antalet kontaktytor. Vi skulle mot bakgrund av det vilja att barns trygghet i hemmen skrivs fram tydligare i programmet. I det rådande läget är det av extra stor vikt att socialtjänsten ser de barn som bor i otrygga hemmiljöer och tillgodoser deras behov av trygghet. Samverkan mellan skola och socialtjänst är central, liksom skolans och socialtjänstens kontakter med hemmen, och att familjerna involveras. Inte minst fångar socialtjänst och öppen förskola upp barn genom familjevårdscentralerna. Även de sociala insatsgrupperna och samarbetet mellan elevhälsan och socialtjänsten spelar en viktig roll.

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson m.fl. (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som alldeles otillräckligt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse för orsakerna till att kriminaliteten frodas trots stora satsningar som staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit

att staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Ersättaryttrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi) enligt följande.

Det är bra att man betonar det brottsförebyggande arbetet såväl som den samverkan och samordning som behövs i Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Men trots de stora ambitioner som beskrivs i såväl trygghetsprogrammet som styrets budget gällande detta så har man konsekvent dragit ned på detta viktiga arbete. Socialtjänsten och skolan belastas varje år med besparingskrav och inom förskolan vittnar personal om ett ansträngt läge. Det räcker inte att ha mål om en tryggare stad om inte de resurser som krävs för att upprätthålla arbetet skjuts till.

Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställa att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvåldscentrum (RVC). RVC är en viktig verksamhet som vi gärna ser att staden utvecklar men det räcker inte i förhållande till problemets omfattning. Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag för hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet, särskilt i hemmet som är den vanligaste platsen för våldsutövare att begå brott. Dessa problem kommer varken ordningsvakter eller övervakningskameror att komma åt.

Även gällande hedersrelaterat våld och förtryck nämns endast Origo. I programmet står det att personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig dit, vilket inte stämmer. Origo är en verksamhet för barn och unga samt bistår stadens medarbetare med kompetensutvecklingsinsatser. Det behövs ett förtydligande om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns för den vuxen som utsätts för våld, kontroll och hot.

Gång på gång har Feministiskt initiativ föreslagit att staden ska införa metoden "Sluta skjut". Vi ser det därför som glädjande att detta program har stort fokus på samverkan mellan olika delar av stadens verksamheter såväl som att man utvecklar samarbetet med polisen. Vad som dock vore önskvärt är att styret nu lägger partiprestigen åt sidan och genast inför den metod som är beprövad och dokumenterat framgångsrik för att vända den dystra utvecklingen gällande skjutningar, som är en av stadens stora utmaningar i förhållande till trygghetsskapande för medborgare.

Kommunen har idag ännu inget lagstadgat uppdrag i det brottsförebyggande arbetet. Därför är det extra viktigt att ett styrdokument som detta är tydligt i sina avgränsningar och vad som avses. Med detta program ges stadsdelarna såväl som facknämnder ett utökat ansvar för ett område som saknar en tydlig avgränsning och där nämnden saknar förfogenhet. Det skulle behöva förtydligas i förhållande till

stadsdelsnämnderna var deras ansvar börjar och slutar samt förtydligas hur samordningsuppdraget ska se ut.

Rasism och hatbrott är vanligt i vår stad. Enligt Nationella Trygghetsundersökningen för 2019 uppgav en femtedel av alla som utsatts för brott att det fanns ett hatbrottsmotiv. Vanligast är att bli utsatt på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, följt av religionstillhörighet enligt Brå. Ändå är insatserna för att minska otrygghet hos medborgare som utsätts för detta försvinnande få i stadens program. Sedan styret tillträdde har flera satsningar som det rosaröda styret införde fått mindre resurser eller helt avvecklats. Det är en olycklig trend när det tydligt behövs mer antirasistiskt arbete i vår stad.

Vilka frågor som ställs i stadens trygghetsmätningar styr även utfallet. Med utgångspunkt från Folkets Husbys trygghetsundersökning från 2020 så blir det synligt hur viktigt det är att stadens mätningar även innehåller frågor som berör både interpersonellt våld respektive statligt sanktionerat våld med frågor om utsatthet för symboliskt respektive strukturellt våld.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) enligt följande.

Att delvis godkänna förvaltningens förslag, samt att därutöver anföras:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet.

Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som stadsbyggnadskontoret lyfter om att programmet hade tjänat på att i större grad se till befintliga dokument som finns kopplat till utformningen av fysiska miljö och hur dessa redan i planeringsstadiet kan skapa större trygghet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar. Men även bristen på målsättningen som finns i stadens översiktsplan att skapa de strategiska sambanden vars syfte är att bryta den fysiska segregation som finns mellan olika områden i staden.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Sara Stenudd m.fl (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka

åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivelser om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att Staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som Staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska Staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för Staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som Staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att Staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Vi menar att trygghetsarbetet, även om det inbegriper i princip alla stadens verksamhetsområden, bör ha en tydlig huvudansvarig med goda resurser och tydliga befogenheter. Ett första steg kunde vara att, i någon form, etablera en närvaro av lokal, kommunal polisorganisation. Denna fråga ligger dock ej inom kommunens beslutsområde.

Ersättningsutredning gjordes av Mikaela Karlsson (Fi) enligt följande.

Det är bra att man betonar det brottsförebyggande arbetet såväl som den samverkan och samordning som behövs i Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Men trots de stora ambitioner som beskrivs i såväl trygghetsprogrammet som styrets budget i gällande detta så har man konsekvent dragit ned på detta viktiga arbete.

Socialtjänsten och skolan belastas varje år med besparingskrav och inom förskolan vittnar personal om ett ansträngt läge. Det räcker inte att ha mål om en tryggare stad om inte de resurser som krävs för att upprätthålla arbetet skjuts till.

Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställa att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq- och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvåldscentrum (RVC). RVC är en viktig verksamhet som vi gärna ser att staden utvecklar men det räcker inte i förhållande till problemets omfattning. Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag för hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet, särskilt i hemmet som är den vanligaste platsen för våldsutövare att begå brott. Dessa problem kommer varken ordningsvakter eller övervakningskameror att komma åt.

Den grönbå majoriteten lovade vid valet 2018 att våldutsatta kvinnor både snabbare och lättare skulle gå förtur till bostad, men halvvägs in i mandatperioden har antalet kvinnor som fått förtur till bostad minskat drastiskt. Därför vill vi i Feministiskt initiativ införa en bostadsgaranti för våldutsatta kvinnor. I Stockholm görs just nu dåliga politiska prioriteringar där bostadsrätter byggs på bekostnad av fler hyresrätter, och med färre bostäder i allmännyttan finns färre lägenheter att förmedla.

Segregation och ojämlika livsvillkor är en av Stockholms största utmaningar. För att nå målet att inte ha några särskilt utsatta eller utsatta områden måste stadens investeringar och planeringsresurser riktas till de områden som är mest utsatta ju, och det ser vi bra på i trygghetsplanen, men man måste också tänka på innerstadens roll i det här arbetet. Den grönbå majoriteten, tillsammans med privata aktörer, driver en bostadspolitik som ökar segregationen och gör Stockholms innerstad mer och mer otillgänglig. I en Stockholm som håller samman borde ingen behöva känna sig som en gäst när man tar sig in till stan. I fysisk planering inkluderas trygghet bland annat i termer av att inte känna sig ensam och att uppleva tillhörighet. I alla delar av staden måste det finnas lokaler med låga hyror och andra bra förutsättningar för att verksamheter skulle kunna få erbjuda mötesplatser för olika typer av personer, tillgängliga aktiviteter och möjligheter att ta del av och utöva kultur eller hitta sitt eget sammanhang. Alla, oavsett inkomst, ska ha råd att bo i en nybyggd hyreslägenhet i allmännyttan oavsett var i staden bostaden ligger. Majoriteten lämnar mycket arbete och ansvar till den fria marknaden, men marknaden oftast skapar värre problem, och det syns i dagens försämrade bostadssituation. Att förlägga företag i ytterområden är ett otryggt sätt att bidra till tryggheten. Offentliga rum där man får möjlighet att känna

sig hemma måste skapas i en trygg stad, och barn från hem med olika ekonomiska förutsättningar ska få leka på samma gård

Trafiknämnden

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) enligt följande.

Delvis godkänner kontorets förslag till beslut samt anför därutöver följande:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåts fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyfta oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför

majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Rikard Warlenius m.fl. (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023. Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala

förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar. Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga. Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Kadir Kasirga m.fl. (S) enligt följande.

1. Förvaltningens förslag till beslut godkännes delvis.
2. Därutöver anføres följande

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. I Kulturförvaltningens verksamheter skulle det kunna bidra till tryggare miljöer kring inte minst stadens bibliotek.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med

en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl.(V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023. Vi är även eniga med förvaltningen om att programmet hade tjänat på att haft med utbildningsförvaltningen i framtagandet av programmet. Det skulle bidragit till att synliggöra och förstärka förskolans, skolans och fritidshemmens betydelse för det trygghetsskapande arbetet. För dessa områden är det även viktigt att belysa vikten av elevernas och ungdomarnas delaktighet i detta arbete.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna, socialnämnden och utbildningsnämnden som centrala aktörerna för att framgångsrikt genomföra programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, skola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom alla dessa områden. Detta trots att de bedriver en stor del av stadens viktiga kärnverksamheter och skulle behöva en stärkt finansiering.

Liksom i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om den socioekonomiska segregationen i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av

tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Martin Westmont (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll. Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. En skrämmande utveckling visar att fler elever känner sig otrygga i eller kring skolan. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Men förvaltningen måste göra vad de kan för att vända utvecklingen. Utöver det egna ansvaret ska Stockholms stad därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi anser det vara av största vikt att de medel som Stockholms stad varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att kommunen ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Mirja Räihä m.fl. (S) enligt följande.

1. Delvis godkänna förvaltningens svar på remissen
2. därutöver anför följande

Den pågående pandemin har påverkat oss alla. Vår vardag har förändrats och många av oss har antingen drabbats själva eller påverkats genom att bekanta och anhöriga blivit sjuka eller i värsta fall gått bort. Även om vi ser styrkor och heroiska insatser är det kanske bristerna som kommer vara de mest närvarande när vi ser tillbaka på år 2020.

Pandemin är inte över och vi står nu inför en eventuell tredje våg. Därför, samt för att detta inte kommer vara den sista pandemin som drabbar staden, behöver beredskapen stärkas.

Stockholms stad får aldrig igen svika sina anställda genom att inte ha tillräckligt med skyddsutrustning. Det som hände våren 2020, att anställda i äldreomsorgen fick jobba utan nödvändig skyddsutrustning, ska inte ske igen. Stockholm måste ha en så bra egen beredskap, avseende utrustning, personal, lokaler och kompetens, att vi snabbt kan sätta in nödvändiga åtgärder. Det som hände våren 2020, att personer boende inom äldreomsorgen inte direkt kunde erbjudas kohortvård i avskildhet, ska inte ske igen. Stockholms stad måste ha en stark egen beslutskraft, samverkan, omvärldskunskap och rådighet att vi kan garantera alla oavsett var man bor eller oavsett hur välfärden är organiserad, en bra trygghet. Det som hände våren 2020, att smittspridning i utsatta områden initialt inte togs på allvar, ska aldrig ske igen.

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt frånsäga sig

ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyft oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Robert Mjörnberg m.fl. (V) enligt följande.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och väl fungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Givetvis är detta också av stor relevans för den trygghet som äldre invånare upplever i Stockholm. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser.

Vi efterfrågar tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha de minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga. I äldreombudsmannens rapport från 2019 (som behandlades i Kommunfullmäktige först 20210201) identifierar denne en rad områden som överlappar stadens trygghetsprogram utifrån ett socialpolitiskt perspektiv. Exempelvis lyfter äldreombudsmannen fram att svenska pensionärer löper större risk att hamna i relativ fattigdom än äldre i övriga länder inom EU. Avseende "materiell fattigdom" ligger Sverige också numera i botten, i synnerhet för personer som är över 75. Det vill säga förmågan att betala för uppvärmning av bostad, att kunna hantera oförutsedda utgifter, att regelbundet ha råd att äta kött eller annat protein eller att kunna åka på semester. I materiell fattigdom inräknas även förmågan att betala sin hyra, vilket särskilt redovisas som en punkt i äldreombudsmannens rapport om hemlöshet hos äldre, där denne ser ett behov av samordnade insatser i det vråkningsförebyggande arbetet. Vidare fokuserar rapporten också på äldre i missbruksproblematik och psykisk ohälsa, faktorer som också bör ses utifrån ett trygghetsperspektiv. Vänsterpartiet anser att äldreombudsmannerna, liksom de i Kungsholmens stadsdelsnämnd har en nyckelroll att fylla i det generella trygghetsskapandet för stadens äldre invånare, och i deras uppdrag ligger bland annat att identifiera några av

ovanstående problematiker. Vi skulle gärna se att denna insats spreds i andra stadsdelar!

Centralt för stadens äldres trygghet är finansieringen av äldreomsorgen. Under de senaste två åren har stadens äldre invånare underkastats "effektiviseringar" på nästan 200 miljoner kronor, eller som vi väljer att benämna det, nedskärningar. Detta samtidigt som vi genomlidit den mest omfattande pandemin i modern tid. Verklig trygghet skulle vara att lägga resurser på att minska överanvändandet av allmänna visstidsanställningar och andra typer av tidsbegränsade anställningar för stadens och de privata utförarnas vård och omsorgspersonal. Lärdomar från pandemin år 2020 visar på tydliga samband mellan de anställdas villkor och spridningen av Covid-19. Att veta vem som kommer och utför omsorgen i hemtjänsten, att personalen är mindre stressutsatta, har en bra arbetsmiljö och kan utföra sitt arbete med den kvalitet de vill är väldigt bra mått för trygghet hos stadens äldre!

Vi vill också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation. Exempelvis lättillgänglig information som riktar sig till synskadade, döva, eller andra normbrytande funktionaliteter.

Avseende den rent fysiska tillgängligheten till stadsrummet så tangerar funktionsvarierade och äldres invånares förutsättningar ofta varandra. Vänsterpartiet ser detta som lika delar en teknisk som en strukturell problematik. Självfallet måste de tekniska förutsättningarna exempelvis för en effektiv snöröjning vara på plats. Denna vinter har återigen visat på stora brister i stadens snöröjning, glashala trottoarer, snöfyllda gator och stora upplagade vallar ska inte behöva vara något stadens äldre ska vänja sig. Förra mandatperioden ondgjorde sig många från majoritetspartierna över den feministiska snöröjningen, men idag ser vi tydligt resultatet av annorlunda prioriteringar. Kombinera detta med den eskalerande ofrivilliga ensamheten (även detta tas upp i äldreombudsmannens rapport) som pandemin resulterat i, så har vi en farlig situation där många tvingas välja mellan isolering eller benbrott till följd av riskabla promenader. Det är inte trygghet för stadens äldre. Det är inte heller ett fördelaktigt ensamhetsförebyggande arbete när staden inte blir tillgänglig ens för kortare promenader.

På det rent strukturella planet ser vi stora problem med snöröjning på entreprenad, där många utförare delar ansvaret över staden, med varierande resultat och sämre samordning av resurserna som resultat. Det är dags att inse att det inte fungerar att lägga ut snöröjningen på massor av olika utförare med skilda ekonomiska intressen. Istället borde staden sköta snöröjningen i egen regi och ta det helhetsansvar vi har.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara

halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att Staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som Staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska Staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för Staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som Staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsinsatser utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att Staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Överförmyndarnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Björn Sjöberg (S) enligt följande.

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och för skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges

förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyfta oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt

arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig

Särskilt uttalande gjordes av Kenan Parlak (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska det gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den

ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete.

Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha de minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Johan Heinonen m.fl. (S) enligt följande.

Delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut och därutöver anför följande:

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås. Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåts fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt frånsäga sig

ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyft oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig

Särskilt uttalande gjordes av Johan Paccamonti m.fl. (M), Hanna Wistrand (L), Karl Persson (MP) och Adrian Nordén (C) enligt följande.

Den grönblå majoriteten ställer sig bakom förvaltningens svar på samrådet och vill härutöver anföra följande:

Pensionärs- och funktionshinderrådet uppmärksammar båda avsaknaden på dessa två perspektiv i Trygghetsprogrammet där de endast omnämns som särskilt utsatta brottsoffer. Funktionshinderrådet i Bromma anser att programmet i dess nuvarande form inte är tillräckligt genomarbetat och pensionärsrådet anser att programmet tar för lite hänsyn till äldre och äldreperspektivet bör bli tydligare i programmet.

Programmet är tänkt att som ett övergripande paraply och inkluderar ett antal olika underliggande styrdokument som berör specifika områden. För att säkerställa att programmet blir så kraftfullt som Stockholm har behov av bör alla underliggande styrdokument listas med hyperlänkar i slutet så att man förstår helheten i programmet samt enkelt kan få fram den information som behövs.

Särskilt uttalande gjordes av Lillemor Samuelsson (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, vilket vi tycker är beklagligt. Trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa ett tryggare Bromma och en trygg stad, men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.

Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Liksom i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade antalet tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med

stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Ismo Pato (SD) enligt följande.

Ett nytt program har tagits fram med syfte att förbättra tryggheten för våra invånare. Även om vi tror att intentionerna är goda så ställer vi oss frågande till att tid och fokus läggs på att upprepa redan beprövade metoder. Vi hade istället velat se att det brottspreventiva arbetet som redan gjorts utvärderades, för att på så sätt se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Trots att Stockholms stad under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna. Den alltmer påtagliga kriminaliteten har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet.

Att staden parallellt med det skulle lyckas halvera otryggheten samt inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden till år 2025 framstår som en omöjlig målsättning och vi vill därför peka på vikten av att faktiskt utvärdera arbetet för att det ska kunna bli så effektivt som möjligt.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Veronica Palm m.fl. (S) och Hassan Jama m.fl. (V) enligt följande.

Trots de stora ambitioner som beskrivs i såväl trygghetsprogrammet som styrets budget i gällande detta så har man konsekvent dragit ned på viktigt förebyggande arbete. Socialtjänsten och skolan belastas varje år med besparingskrav. Det räcker inte att ha mål om en tryggare stad om inte de resurser som krävs för att upprätthålla arbetet skjuts till. För en stadsdel likt vår är det också viktigt att ha åtanke att alla barn inte har samma förutsättning att kunna uppfylla det behovet vilket ställer krav.

En meningsfull fritid för våra barn och unga är en grundförutsättning för en tryggad framtid. Inte bara för de individer som får ta del av aktiviteterna utan även samhället i stort. När programmet trycker på vikten av att staden ska tillhandahålla positiva nätverk och strukturerade fritidsaktiviteter så är det svårt att förstå motiveringen av att utesluta en avsevärt stor andel unga från fritidsgårdsverksamheten

i Rågsved, borttagande av sommarlovsaktiviteter för barnen i våra förorter och otrygga anställningsförhållanden för den personal som aktivt möter dessa unga i deras vardag.

Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag för hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet i hemmet. Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställa att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvårdscentrum (RVC). Även gällande hedersrelaterat våld och förtryck nämns endast Origo. I programmet står det att personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig dit, vilket helt inte stämmer. Origo är en verksamhet för barn och unga samt bistår stadens medarbetare med kompetensutvecklingsinsatser. Det behövs ett förtydligande om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns för den vuxen som utsätts för våld, kontroll och hot.

Det är positivt att programmet fokuserar på samverkan mellan olika delar av stadens verksamheter såväl som att man utvecklar samarbetet med polisen. Nya metoder behöver hittas för att stävja otryggheten och det dödliga våldet i stadsdelen. Exempelvis borde staden blicka mot Malmö, och nu senast Göteborg, som har infört metoden ”Sluta skjut”. Något som Stockholm borde ta efter.

Civilsamhället beskrivs som en central del i stadens arbete och det stämmer till fullo. Detta kräver om något en löpande dialog med civilsamhället. Framförallt i en tid av osäkerhet och omställning. I flera fall under 2020 har vi sett hur avsaknaden av kommunikation direkt och indirekt slagit mot stadsdelens invånare. Ett exempel är dialogen med aktörerna i Snösättra och brister i det uppsökande arbetet mot föreningslivet.

En grundförutsättning för att säkra trygghet för stadens samtliga medborgare är en fungerande dialog mellan förvaltningen och stadens medborgare. Att kommunicera trygghet kräver aktiv dialog internt i förvaltningen och externt mot medborgarna. Givet att förutsättningarna ändras så har inte behovet minskat. Tvärtom behöver vi hitta alternativa och kreativa vägar genom teknik för att nå ut med information men också motta återkoppling från medborgare och verksamheten.

Precis som förvaltningen påpekar har kommunen idag ännu inget lagstadgat uppdrag i det brottsförebyggande arbetet. Därför är det extra viktigt att ett styrdokument som detta är tydligt i sina avgränsningar och vad som avses. Med detta program ges stadsdelarna såväl som facknämnder ett utökat ansvar för ett område som saknar en tydlig avgränsning och där nämnden saknar befogenhet. Det skulle behöva förtydligas i förhållande till stadsdelsnämnderna var deras ansvar börjar och slutar samt förtydligas hur samordningsuppdraget ska se ut.

Särskilt uttalande gjordes av Tobias Karlsson (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att Staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som Staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska Staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för Staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som Staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att Staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Ersättareyttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

Ställde sig bakom socialdemokraternas och vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Kjell Backman m.fl. (S) och Milla Eronen m.fl. (V) enligt följande.

Vi instämmer och ställer oss positiva till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen. Dock önskar vi att förvaltningen ska utse en trygghetsamordnare. Farsta stadsdel är ett av programmets fyra fokusområden vilket innebär att inventerings- och planeringsresurser riktas till Farsta. I programmet står det tydligt att ”Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska ha en utsedd samordnare som ansvarar för att samordna och förankra det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, inklusive samverkan internt som externt.” Dessutom står det att ”För att nå en effektiv samverkan krävs utsedda funktioner som håller ihop och driver på samverkansarbetet”. Förvaltningen skriver själva att det finns en viss sammanblandning i uppdrag, organisation och ansvar mellan trygghets – respektive säkerhetsfrågor, vilket kan klargöras med en kompetent samordnare. Risker, enligt oss, blir annars att de olika enheterna endast ser till sitt eget uppdrag. En trygghetsamordnare med mandat att ta

beslut kan ha överblick över alla områden och samordna arbetet för att uppnå det övergripande målet, en tryggare stad.

Vidare ser vi mycket positivt på trygghetsprogrammets fokus på det förebyggande arbetet såsom satsningar på tidiga sociala interventioner under barns uppväxt. Öppna förskolan, förskolan och grundskolan är betydelsefulla aktörer i det brottsförebyggande arbetet. Vi vill satsa mer resurser på utökade öppettider på öppna förskolor, mindre barngrupper i förskolan och mer resurser till barn och ungas fritidsaktiviteter.

Särskilt uttalande gjordes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse för varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Maria Ljuslin m.fl. (V) och Eva Fagerhem m.fl. (S), enligt följande.

1. Förvaltningens förslag till beslut godkännes delvis
2. Därutöver anføres följande.

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder med borgerlig majoritet och för skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

En avgörande fråga för att nå målen i trygghetsprogrammet år 2025 är bostadsfrågan. Genom att fortsatt sälja ut hyresrätter, många med lägre hyra, och dra ned på byggandet av hyresrätter motverkar stadens politiska majoritet det viktiga målet i trygghetsprogrammet om att inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden år 2025.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten."

Särskilt uttalande gjordes av Henrik Åkerlund (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som otillräckligt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som staden kan vidta åtgärder som förbättrarsituationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att Staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Arvid Vikman Rindevall (S) och Maria Ekberg (V) enligt följande.

1. Att nämnden avslår förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anføres följande

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste

skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med både intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt frånsäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyft oron och rädslan för miljön och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt

arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Max Almflod (SD) enligt följande.

Ett nytt program har tagits fram med syfte att förbättra tryggheten för våra invånare. Även om vi tror att intentionerna är goda så ställer vi oss frågande till att tid och fokus läggs på att upprepa redan beprövade metoder. Vi hade istället velat se att det brottspreventiva arbetet som redan gjorts utvärderades, för att på så sätt se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Trots att Stockholms stad under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna. Den alltmer påtagliga kriminaliteten har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet.

Att staden parallellt med det skulle lyckas halvera otryggheten samt inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden till år 2025 framstår som en omöjlig målsättning och vi vill därför peka på vikten av att faktiskt utvärdera arbetet för att det ska kunna bli så effektivt som möjligt.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Magnus Waller (S) och Viktor Gustafsson (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter. Stadsdelsnämnderna får

genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering.

Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha de minst omfördelande skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga. Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är det viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Julian Kroon (SD) enligt följande.

Ett nytt program har tagits fram med syfte att förbättra tryggheten för våra invånare. Även om vi tror att intentionerna är goda så ställer vi oss frågande till att tid och fokus läggs på att upprepa redan beprövade metoder. Vi hade istället velat se att det brottspreventiva arbetet som redan gjorts utvärderades, för att på så sätt se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Trots att Stockholms stad under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna. Den alltmer påtagliga kriminaliteten har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet.

Att staden parallellt med det skulle lyckas halvera otryggheten samt inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden till år 2025 framstår som en omöjlig målsättning och vi vill därför peka på vikten av att faktiskt utvärdera arbetet för att det ska kunna bli så effektivt som möjligt.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Veronica Stiernborg m.fl. (V) enligt följande.

1. Att nämnden avslår förvaltningens förslag till beslut.
2. Att nämnden svarar remissen med följande uttalande

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har

programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

En trygg stad för alla borde även inkludera stora satsningar på arbete för att motverka mäns våld mot kvinnor och barn, något som dessvärre ökat under Covid-19. Detta nämns inte i trygghetsprogrammet. Vänsterpartiet anser att vi inte kan stödja ett trygghetsprogram utan att ta med dessa två utsatta grupper. Det är bra att man fokuserar på trygghet i offentliga miljöer, men vi behöver mer satsningar på arbetet i hemmen. Kvinnor och barn ska inte bara känna sig trygga på väg från tunnelbanan till sina hem, utan även i sina hem.

I programmet hittar vi att fler satsningar görs på ordningsvakter. Vänsterpartiet önskar istället se en trygghetsplan med fler satsningar på socialtjänst, nattvandarmammor, fältare och ungdomsvårdar. Vi har tagit del av lokala trygghetsundersökningar, där statistiken angående övervåld från såväl ordningsvakter som polis är skrämmande, och vi behöver en antirasistisk strategi för att få bukt på de problem som finns.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. Att Broken Windows teorin nu ska tillämpas i hela staden har flera problematiska grenar. Dels att forskningen inte är överens om att det faktiskt fungerar. Dels har kritik handlat om att invånare i socialt utsatta områden drabbas hårdast av metoderna. Den vaga definitionen av vad som är ordningsstörande har ansetts leda till godtycklighet och orättvis behandling. Och polisens rasprofilering och nolltolerans mot beteenden i vissa områden, men inte andra, sägs slå orättvist mot icke-vita och fattiga.

En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden.

Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha de minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Janina Fond (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att Staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som Staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska Staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för Staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som Staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt.

Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att Staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Monica Lövström m.fl. (S) enligt följande.

1. Förvaltningens förslag till beslut godkänns delvis
2. Därutöver anföras följande.

1) Vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. 2) Vi saknar insikter och skrivningar om segregationens effekter på tryggheten. 3) Vi saknar även skrivningar om trygghetsskapande åtgärder genom förhindrande av ekonomisk brottslighet.

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad, i alla stadsdelar, är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom ett omfattande preventivt socialt och ekonomiskt arbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett förebyggande systematiskt säkerhetsarbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat delar av Stockholm måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts.

Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer att kosta staden ofantliga summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar. Detsamma gäller bostadssegregationen som ökar alltmer i och med utförsäljningar och bristen på satsningar på allmännyttan. En

minskad allmännyttan riskerar även lyckosamma gemensamma trygghetsåtgärder som Skarpnäckslyftet – finansierat av Stockholms hem, Svenska Bostäder och Skarpnäck stadsdelsförvaltning.

Trygghetsprogrammet saknar även beskrivningar om att förhindra och motverka ekonomisk brottslighet. Ekonomisk brottslighet är ett allvarligt samhällsproblem som inte bara skapar illojal konkurrens mellan företag och undandrar skattemedel till välfärden utan undergräver även förtroendet för samhället och i förlängningen skadar demokratin. När verksamheter upphandlas krävs kontrollsystem och uppföljningar som garanterar både kvalitet och regelbundenhet.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som

viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha de minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wallin (SD) enligt följande.

Ett nytt program har tagits fram med syfte att förbättra tryggheten för våra invånare. Även om vi tror att intentionerna är goda så ställer vi oss frågande till att tid och fokus läggs på att upprepa redan beprövade metoder. Vi hade istället velat se att det brottspreventiva arbetet som redan gjorts utvärderades, för att på så sätt se vilka lösningar som varit effektiva och vilka som varit det motsatta.

Trots att Stockholms stad under flera decennier bedrivit ett dyrt och omfattande brottspreventivt arbete blir brottsligheten allt grövre och kriminaliteten sjunker ner i åldrarna. Den alltmer påtagliga kriminaliteten har orsakat många medborgare oro för deras egen, deras familjer och i synnerhet deras barns, säkerhet.

Att staden parallellt med det skulle lyckas halvera otryggheten samt inte ha några utsatta eller särskilt utsatta områden till år 2025 framstår som en omöjlig målsättning och vi vill därför peka på vikten av att faktiskt utvärdera arbetet för att det ska kunna bli så effektivt som möjligt.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Salar Rashid m.fl. (S) enligt följande.

1. Stadsdelsförvaltningen förslag till beslut godkännes delvis.
2. Därutöver anføres följande

Arbetet för jämlikhet och mot segregation är avgörande om vi ska skapa ett tryggare Stockholm. Vi vill att alla stadsdelar ska vara trygga. Att Stockholm är och upplevs som en trygg och säker stad är ett ansvar som vilar på samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Det är genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete som trygghet kan uppnås.

Den gängkriminalitet som plågat vissa av Stockholms stadsdelar måste brytas. Att rekryteringen till gängen tillåtits fortsätta är ett misslyckande för inte minst Stockholms stad som får sägas ha huvudansvaret för att bryta denna utveckling i Stockholm. Historiskt dåliga förutsättningar för socialtjänsten under tidigare mandatperioder och till skolan under innevarande år bidrar till detta. Det räcker inte att det står fina skrivningar i programmet om hur viktigt det är med arbetsmarknadsinsatser för unga eller att skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn och unga hamnar i kriminalitet om resurser inte avsätts. Som arbetsmarknadsförvaltningen skriver: Hög arbetslöshet i ett område är ofta en bidragande orsak till att områdets utsatthet ökar också i andra avseenden. Verksamheterna som utgör grunden i trygghetsarbetet måste ges förutsättningar att bedriva sitt arbete. Minskade resurser till förskolan, avskaffad 90-dagarsgaranti och nedläggning av fritidsgårdar är fel väg att gå.

Vi delar förvaltningen synpunkt om att arbetsmarknadsnämndens roll som en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet otydligt. Programmet tjänar på förtydligande och tillägg om arbetsmarknadsnämndens viktiga roll i det förebyggande arbetet. I förslaget till trygghetsprogram framhålls vikten av samverkan. Det är oerhört viktigt med båda intern och extern samverkan för ett framgångsrikt trygghetsarbete. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser behöver bli ännu bättre i att samverka med varandra och med andra aktörer som polisen, regionen, näringslivet och föreningslivet. Men för att kunna samverka krävs det att varje verksamhet är medveten om hur den egna verksamheten bidrar till ett tryggare Stockholm både kortsiktigt och långsiktigt. Tyvärr har vi sett hur stadens ledning vid ett flertal tillfällen försökt fransäga sig ansvaret för trygghetsarbetet. Istället för att höja ambitionerna för stadens förebyggande arbete har ledningen önskat att flytta fokus till vad regeringen och andra aktörer bör göra. Det sänder fel signaler till stadens verksamheter. Staden förfogar över många verktyg som kan användas för att stärka tryggheten.

Vi vill understryka de synpunkter som miljöförvaltningen lyfter om att programmet hade tjänat på att lyft oron och rädslan för miljö och klimatet som medborgarna känner. Oron har en stor påverkan för stockholmarnas upplevelse av trygghet. Vi anser att ett miljöperspektiv ska tillföras i programmet.

Vidare saknar vi i programmet skrivningar om segregationens effekter på trygghet. Att blunda för vilka risker som sociala skillnader innebär kan försvaga stadens förståelse och beredskap för social oro. Man kan ställa sig frågande till varför majoriteten inte vill ta upp sociala skillnader och om det finns en koppling till de senaste årens nedskärningar på det förebyggande arbetet som till exempel förskola, skola och feriejobb till unga. De besparingar som majoriteten tror sig göra idag kommer

att kosta staden ofantlig summor i framtiden när färre barn klarar kunskapsmålen och segregationen ökar.

Det offentliga rummet tillhör alla. Alla, oavsett kön och ålder, ska kunna känna sig trygga överallt i vår stad. Men verkligheten är att många stockholmare upplever otrygghet i det offentliga rummet. Det var därför som vi i den dåvarande majoriteten år 2018 införde en trygghetsfond med 200 miljoner kronor. Fonden syftar till att möjliggöra stadsmiljöåtgärder som förebygger brott och bidrar till ökad trygghet, säkerhet och trivsel. Det kan exempelvis handla om bättre belysning, kameror, pollare, offentlig närvaro och liknande projekt för att förstärka den fysiska tryggheten.

Fonden har varit uppskattad av nämnderna. Tyvärr ser vi hur den borgerliga majoriteten under sina två år har byråkratiserat, försvårat och stoppat insatser. Syftet med fonden om att öka tryggheten och säkerheten genom att låta stadsdelar och nämnder lokalt identifiera otrygga platser tillsammans med polis, näringsliv, föreningsliv och medborgare har försvårats. Till exempel har flertalet nämnder identifierat otrygga platser och ansökt medel men sett hur deras ansökan avslagits med en uppmaning att inkomma med en ny ansökan igen. Viktiga trygghetsinvesteringar har tyvärr uteblivit.

Programmet knyter an till översiktsplanen vilket vi anser är bra. Problemet är återigen att majoritetens handling inte överensstämmer med målsättningarna och insatserna som lyfts i programmet. Fokus Skärholmen lyfts fram som ett positivt arbete samtidigt som man har valt att omorganisera projektet och minska resurserna. Man talar även varmt om de strategiska sambanden samtidigt som man stoppar många av ambitionerna i det samband som kommit längst, nämligen Spångadalen.

Under våren 2020 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads säkerhetsprogram. Det är beklagligt att majoriteten valde att remittera ut säkerhetsprogrammet och trygghetsprogrammet vid olika tillfällen eftersom trygghet och säkerhet hänger ihop i en väldigt stor utsträckning. Det hade varit av stort värde om stadens verksamheter hade getts möjlighet att framföra synpunkter med båda programmen framför sig.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Laine m.fl. (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för och

arbetsmarknadsinsatser med stöd till både unga och vuxna personer utanför arbetsmarknaden är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Samt den uppsökande verksamheten för unga 16-29 år, Vuxenutbildning Stockholm och arbetsmarknadsinsatser för nyanlända har alla en viktig roll inom förebyggande insatser och bör lyftas på ett tydligt sätt i Trygghetsprogrammet. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha de minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga. Vi i Vänsterpartiet tycker att alla har rätt att bo i ett tryggt område oavsett var man bor. Det ska inte vara en fråga om pengar eller social status. Det räcker inte med ord om allas rätt till trygghet, nu krävs långsiktiga åtgärder och resurser.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för allaoavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Tapani Juntunen (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att Staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som Staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska Staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för Staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som Staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsinsatser utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att Staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Ersättaryttrande gjordes av Sara Soumah (Fi) enligt följande.

Det är bra att man betonar det brottsförebyggande arbetet såväl som den samverkan och samordning som behövs i Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023. Men trots de stora ambitioner som beskrivs i såväl trygghetsprogrammet som styrets budget gällande detta så har man konsekvent dragit ned på detta viktiga arbete. Socialtjänsten och skolan belastas varje år med besparingskrav och inom förskolan vittnar personal om ett ansträngt läge. Det räcker inte att ha mål om en tryggare stad om inte de resurser som krävs för att upprätthålla arbetet skjuts till.

Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställa att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvåldscentrum (RVC). RVC är en viktig verksamhet som vi gärna ser att staden utvecklar men det räcker inte i förhållande till problemets omfattning. Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag för hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet, särskilt i hemmet som är den vanligaste platsen för våldsutövare att begå brott. Dessa problem kommer varken ordningsvakter eller övervakningskameror att komma åt.

Även gällande hedersrelaterat våld och förtryck nämns endast Origo. I programmet står det att personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig dit, vilket inte stämmer. Origo är en verksamhet för barn och unga samt bistår stadens medarbetare med kompetensutvecklingsinsatser. Det behövs ett förtydligande om vilka

möjligheter till stöd och hjälp som finns för den vuxen som utsätts för våld, kontroll och hot.

Gång på gång har Feministiskt initiativ föreslagit att staden ska införa metoden "Sluta skjut". Vi ser det därför som glädjande att detta program har stort fokus på samverkan mellan olika delar av stadens verksamheter såväl som att man utvecklar samarbetet med polisen. Vad som dock vore önskvärt är att styret nu lägger partiprestigen åt sidan och genast inför den metod som är beprövad och dokumenterat framgångsrik för att vända den dystra utvecklingen gällande skjutningar, som är en av stadens stora utmaningar i förhållande till trygghetsskapande för medborgare.

Kommunen har idag ännu inget lagstadgat uppdrag i de brottsförebyggande arbetet. Därför är det extra viktigt att ett styrdokument som detta är tydligt i sina avgränsningar och vad som avses. Med detta program ges stadsdelarna såväl som facknämnden ett utökat ansvar för ett område som saknar en tydlig avgränsning och där nämnden saknar förfogenhet. Det skulle behöva förtydliga i förhållande till stadsdelsnämnderna var deras ansvar börjar och slutar samt förtydliga hur samordningsuppdraget ska se ut. Rasism och hatbrott är vanligt i vår stad. Enligt Nationella Trygghetsundersökningen för 2019 uppgav en femtedel av alla som utsatts för brott att det fanns ett hatbrottsmotiv. Vanligast är att bli utsatt på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, följt av religionstillhörighet enligt Brå. Ändå är insatserna för att minska otrygghet hos medborgare som utsätts för detta försvinnande få i stadens program. Sedan styret tillträdde har flera satsningar som det rosaröda styret införde fått mindre resurser eller helt avvecklats. Det är en olycklig trend när det tydligt behövs mer antirasistiskt arbete i vår stad.

Vilka frågor som ställs i stadens trygghetsmätningar styr även utfallet. Med utgångspunkt från Folkets Husbys trygghetsundersökning från 2020 så blir det synligt hur viktigt det är att stadens mätningar även innehåller frågor som berör både interpersonellt våld respektive statligt sanktionerat våld med frågor om utsatthet för symboliskt respektive strukturellt våld.

Spånga-Tensta Stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed m.fl. (V) och Anna Jonazon m.fl. (S) och Karin Ploen (Fi) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet ska gälla från och med 2020 vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, det bör korrigeras till 2021-2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad men vi saknar ett tydligare fokus på sociala förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är

helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. Vi håller med om detta men kan samtidigt konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan pekas ut som viktig aktör i trygghetsarbetet, ett verksamhetsområde som också drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom som i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha de minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Programmets övergripande mål är att Stockholm är en trygg, säker och välskött stad. Det ska även säkerställas att arbetet utgår från det samlade hållbarhetsarbetet i Agenda 2030 och ska genomsyras av jämställdhets-, barn-, funktionshinder-, hbtq och äldreperspektiv. Ändå har programmet mycket få insatser och förslag gällande arbetet med mäns våld mot kvinnor. Den enda hänvisningen som görs till insatser handlar kort om stadens Relationsvåldscentrum (RVC). RVC är en viktig verksamhet som vi gärna ser att staden utvecklar men det räcker inte i förhållande till problemets omfattning. Vi hade önskat mer fokus och fler konkreta förslag på hur kvinnor och barn ska få en ökad trygghet, särskilt i hemmet som är den vanligaste platsen för våldsutövare att begå brott. Dessa problem kommer varken ordningsvakter eller övervakningskameror att komma åt.

När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck nämns endast Origo. I programmet står det att personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig dit, vilket inte stämmer för alla åldersgrupper. Origos verksamhet riktar sig till barn och unga samt bistår stadens medarbetare med kompetensutvecklingsinsatser. Det behövs

ett förtydligande om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns för vuxna som utsätts för våld, kontroll och hot.

Vi ser goda av resultatet av metoden "Sluta skjut" som använts i Malmö under några år. Vi ser det därför som glädjande att detta program har stort fokus på samverkan mellan olika delar av stadens verksamheter såväl som en utveckling av samarbetet med polisen. Vad som dock vore önskvärt är att styret nu lägger partiprestigen åt sidan och inför en metod som är beprövad och dokumenterat framgångsrik för att vända den dystra utvecklingen gällande skjutningar, som är en av stadens stora utmaningar i förhållande till trygghetsskapande för medborgare.

Bland de fokusområden i ytterstaden i ett exempel om stadsbyggande (s 26 i strategin) nämns "Kista-Järva" som ett område. Här behövs ett förtydligande om vilket område det handlar om: är det Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta som avses, eller är det ett större eller mindre område?

Det är viktigt att ett styrdokument som detta är tydligt i sina avgränsningar och vad som avses. Med detta program ges stadsdelarna såväl som facknämnder ett utökat ansvar för ett område som saknar en tydlig avgränsning. Det skulle behöva förtydligas i förhållande till stadsdelsnämnderna var deras ansvar börjar och slutar. Även samordningsuppdraget behöver förtydligas både om hur samordningsuppdraget ska utformas och hur samordnare ska utses."

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivelser om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Ghazal Saberian (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa

förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsinsatser utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (S) enligt följande.

Vi vill utveckla det lokala trygghetsarbetet. Vi vill lyfta medborgarnas egen roll. Utgångspunkten är att befolkade platser generellt sett är tryggare platser än dem där få eller ingen är.

I början av 2018 lanserade den socialdemokratiskt ledda majoriteten i Stockholms stad en ny trygghetsinsats. Ordningvakter i mobila team kombinerat med en satsning på kameraövervakning.

Vi har pågående trygghetsinvesteringar i Björns trädgård och på Maria Prästgårdsgatan. Och Söderandan, det lokala brottsförebyggande rådet, jobbar ofta runt platser som upplevs som stökiga.

Det här är bra insatser. Där fokus ligger på att hantera det som skapar otrygghet. Vi vill komplettera dessa satsningar genom att utveckla det som skapar trygghet.

Stadsdelsnämnderna har huvudansvaret för parkerna. Därför har vårt fokus legat där. Vi har generellt varit positiva till olika medborgarförslag och lokala initiativ. Med utgångspunkt från Söderbornas intresse gör vi investeringar i sådant som medborgarna sedan bär.

Dansbanan vid Eriksdalsbadet är förstås bara en dansbana, men dansarna fungerar även som parkvakter. Fotbollsspelarna i Rosenlundsparken gör det tryggare och trevligare för tonåringen att gå hem på kvällen. Stadsodlarna nere i Drakenberg bidrar med trivsel på en yta som annars varit öde. Hela parkens omvandling de senaste tio åren är för övrigt ett skolbokensexempel på hur liv och rörelse kan förändra en plats. Den som vandrat nere vid Årstaviken en höstkvald vet att bastun bidrar till liv och rörelse. Vi är övertygade om att Söderborna har fler förslag som skulle kunna bidra på samma sätt.

Sen behövs de andra trygghetsinsatserna också men för att ett göra en mycket bra stadsdel ännu bättre borde vi utveckla medborgarnas aktiva deltagande

Särskilt uttalande gjordes av Charlotte Lilja Pittuco m.fl. (V) enligt följande.

När nu majoriteten valt att dela upp program för säkerhet och trygghet borde programmen gått ut på remiss samtidigt för att det ska vara möjligt att få överblick över helheten i hur trygghets- och säkerhetsarbetet ska bedrivas. Istället har

programmen delats upp och säkerhetsprogrammet behandlades under 2019, något vi tycker är beklagligt. Vad gäller trygghetsprogrammet som ska gälla från och med 2020, vilket av uppenbara skäl inte är möjligt, bör det korrigeras till 2021–2023.

Programmet fäster stor vikt vid brottsprevention och stadsmiljöfrågor. Det är två mycket viktiga delar i att skapa en trygg stad, men vi saknar ett tydligare fokus på förebyggande insatser som leder till ökad jämlikhet i staden. Till exempel bidrar en levande kultur över hela staden till en tryggare stad. Det räcker inte med en ren och välskött stadsmiljö för att stärka tryggheten och förebygga brottslighet. En stabil och välfungerande socialtjänst som invånarna känner högt förtroende för är helt avgörande för ett lyckat trygghetsarbete. En levande stad med mötesplatser, kulturhus, konstgallerier, scener, kulturskola, bibliotek, ateljéer och så vidare bidrar också till ett annat folkliv, det är ett perspektiv som även det behövs i stadens trygghetsarbete.

Vi vill sänka trösklarna för tidiga insatser och ge ytterligare förutsättningar för god samverkan med förskola, skola, fritidsverksamheter, civilsamhälle och andra myndigheter utifrån bland annat de rekommendationer som lämnades i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. Trygghetsprogrammet pekar ut stadsdelsnämnderna som en av de mest centrala aktörerna för genomförandet av programmet. Stadsdelsnämnderna får genom programmet även ett stort ansvar för uppföljning och samordning av trygghetsskapande insatser. Förskola, socialtjänst samt fritidsverksamheter och aktiviteter för barn och unga beskrivs som högt prioriterade områden. När nu kulturförvaltningen fått ett samordningsansvar för fritidsverksamheterna i stadsdelarna är det av stor vikt att även kulturförvaltningen inkluderas i detta arbete, i synnerhet som även kulturskolan och stadens bibliotek är viktiga aktörer i det lokala samhället.

Samtidigt kan vi konstatera att den borgerliga majoriteten under tre års tid genomfört kraftiga besparingar inom dessa områden. Stadsdelsnämnderna har redan ett mycket omfattande ansvarsområde och bedriver en stor del av stadens viktiga kärnverksamhet och skulle behöva en stärkt finansiering. Även skolan och kulturen har drabbats hårt av nedskärningar.

Liksom i säkerhetsprogrammet efterfrågar vi tydligare skrivningar om socioekonomisk segregation i staden. Det finns forskning om segregation och dess effekter, bland annat från Stockholms universitet, som kan vara behjälplig i dessa analyser. Programmet bör också kompletteras med analyser av vilka effekter den ökade ekonomiska ojämlikheten i staden får på säkerhetsarbetet, bland annat i form av tillit i samhället i stort, vilket lyfts i programmet som en del av det övergripande målet med stadens säkerhetsarbete. Trygghetsprogrammet skulle även kunna lyfta fram vilka åtgärder som behövs för att öka tillit och tilltro till staden. Även när det rör ekonomisk ojämlikhet och tillit finns det forskning som kan vara vägledande. Det faktum att Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer sätter fokus på att

enbart ett kommunalt trygghetsprogram aldrig kan öka tryggheten för de mest otrygga. Trygghet är liksom det mesta i samhället en klassfråga.

Slutligen vill vi också framhålla att det när det kommer till kommunikation är mycket viktigt att komplettera programmet med skrivningar om hur kommunikationen ska vara tillgänglig för alla oavsett funktionsvariation.

Särskilt uttalande gjordes av Christina Wallmark (SD) enligt följande.

Målet i Stockholms stads trygghetsprogram är att alla utsatta områden och särskilt utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll.

Otryggheten och kriminaliteten breder ut sig än mer, och har snarare eskalerat än minskat under en väldigt lång tid. Till stor del ligger ansvaret och verktygen till förbättring på nationell nivå. Stadens möjligheter att påverka för att stävja organiserad brottslighet och bedrägerier är därför begränsade, men att staden bedriver ett effektivt brottspreventivt arbete inom de ramar som staden har till sitt förfogande är grundstenen till förändring. Utöver det egna ansvaret ska staden därför utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som alldeles otillräckligt både vad det gäller målen och möjligheten för staden att påverka det som sker. Det saknas också en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse för orsakerna till att kriminaliteten frodas trots stora satsningar som staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsåtgärder utan att läget förbättras är oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030

Särskilt uttalande gjordes av Urban Emson (SD) enligt följande.

Stockholms stads trygghetsprogram 2020-2023 Uttalanden, frågeställningar och förslag;

1. Målen som är satta för Sverige och därmed Stockholm är vaga i många fall och orealistiska i andra. I inledningen till Trygghetsprogrammet nämns till exempel att antalet utsatta områden ska vara borta år 2025. Målet för otryggheten är att den ska

vara halverad. Bägge dessa mål framstår som orealistiska då utvecklingen går åt motsatt håll. Sverigedemokraterna föreslår att målen i Programmet tydliggörs och antingen justeras eller adresseras i syfte att uppfyllas.

2. Sverigedemokraterna föreslår att Rådets diskussion och åtgärder syftar till att tydliggöra tydliga kopplingar mellan Trygghetsprogrammet och Agenda 2030 målen, och identifiera/initiera åtgärder specifikt för att adressera de Agenda 2030 mål där vi ligger illa till och behöver fokusera. Kopplingarna mellan Agenda 2030 målen och Trygghetsprogrammet är idag otydliga och där mål eller kopplingar finns är de ofta som ovan nämns realistiska.

3. Sverigedemokraterna anser att trygghetsproblemen och analysen därav i Sverige och Stockholm beskrivs otydligt i Programmet. Små problem blandas med stora på ett vilseledande sätt. Självklart är stadens och Rådets ansvarsområde begränsat då många insatser är av nationell karaktär, men det gör det inte enklare att fokusera våra lokala insatser när det diskuteras som att man genom att klippa buskage och styra upp förskolor kan närma sig en vändning på de mest akuta trygghetsproblemen vi idag ser i Stockholm och landet. Sverigedemokraterna anser att Staden därför bör utöva påtryckningar på staten om att införa effektiva åtgärder som på sikt kan stoppa den nuvarande utvecklingen.

4. Sverigedemokraterna anser att Programmet innehåller mycket terminologi, processbeskrivningar och vaga rekommendationer att det skall idkas samordning mellan icke specificerade berörda parter på ett sätt som torde visa sig svårt att kvantifiera och följa upp. De första 16 sidorna (av 31) täcker i princip bara processer och terminologi. Fokus borde flyttas mot specifika åtgärder och namngivna intressenter, med tanke på att möjliggöra uppföljning av programmets utfall. Vi noterar en avsaknad på uppföljning av tidigare liknande program, och kapitalisering på lärdomar från dessa.

5. Sverigedemokraterna opponerar sig mot den inlindade brasklapp i Programmets sista del där man lägger mycket tid på att peka på skillnaderna mellan upplevd otrygghet och faktiskt otrygghet, i vad som verkar vara en insinuation att medborgarnas upplevda otrygghet minsann inte är "på riktigt". Debatten runt huruvida otrygghetsfaktorerna, brott mm går upp eller ned behöver inte tas ännu en gång i detta forum, men vi noterar att samtliga uppmätta värden i de undersökningarna Programmet indirekt och direkt refererar till visar på väldigt höga värden av tex människor som är oroliga i sitt bostadsområde eller som skulle kunna tänka sig flytta pga otrygghet. I ett land som Sverige måste siffror på sådana frågor mellan 10-30% anses vara alldeles för höga, oavsett om de gått upp eller ned någon procentenhet sista året eller inte. SD anser att medborgarnas åsikter och rädsla bör ses som röster från verkligheten, och tas på allvar, inte avfärdas med hänvisning till obskyra undersökningar och statistiska övningar.

Slutsats. Med bakgrund av ovanstående framstår förslaget på trygghetsprogram som naivt både vad det gäller målen och en utvärdering av de åtgärder som har införts. Ständig och adekvat inhämtning och utvärdering av information är en förutsättning. Det är genom att skapa förståelse till varför kriminaliteten frodas trots stora satsningar som Staden kan vidta åtgärder som förbättrar situationen.

Vi Sverigedemokrater anser det vara av största vikt att de medel som Staden varje år fördelar mellan olika verksamheter både är ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Att ständigt utöka budgeten för trygghetsinsatser utan att läget förbättras är

oansvarigt. Sverigedemokraterna har därför i en motion den 19 januari 2020 föreslagit att Staden ska utvärdera hur de införda åtgärderna har påverkat tryggheten och brottsutvecklingen

Särskilt uttalande gjordes av Anders Tranberg (OPOL) enligt följande.

Arbete i stadens offentliga miljö - på temat klotter och nedskräpning; Under detta avsnitt betonas följande: "Vikten av att skapa en ren utemiljö i brottsförebyggande syfte bekräftas i Broken windows teorin. Teorin bygger på en tanke om eskalering. Till exempel att nedskräpade miljöer bidrar till en negativ spiral med mer skadegörelse och förstörelse och att det därför är viktigt att mindre förseelser åtgärdas i tid". Att referera till Broken windows teorin är självklart i ett trygghetsprogram, men det bör i denna kontext finnas en egenkontroll som ser till att denna teori får tillräcklig avsedd effekt i kommunen för att skapa den rena utemiljö som eftersträvas. Gällande klotter och nedskräpning finns väldigt stor potential för att förbättra situationen.

Att skapa en ren utemiljö med ännu mindre klotter än idag i kommunen är inte bara en kostnadsfråga utan en *strategifråga*. Upplägget att medborgare kan anmäla klotter via Tyck-till appen/hemsidan/ringa in anmälan är förvisso bra då man ska nyttja medborgarnas ögon ute i kommunen, men det finns en stor risk att ansvaret för en ren utemiljö indirekt läggs i knäet på medborgarna här om inte kommunen samtidigt har flera klotter-patruller. Med klotter-patruller menas entreprenörer som söker av ytor i stadsdelar och sanerar på eget initiativ. Situationen idag i kommunen är att allt för få klotter-patruller beställts varför stora ytor förblir nedklottrade om det inte råkar vara någon medborgare som gått igenom följande steg:

1) Känner till att man som medborgare kan anmäla klotter 2) Vet var man ska anmäla klotter d.v.s. hitta telefonnummer till felanmälan, ladda ner Tyck-till appen eller gå in på hemsidan. 3) Är observant och noterar klotter i ett området samt lägger på minnet var någonstans det var klottrat (krävs attman prickar ut var klottret är någonstans vid anmälan) 4) Avsätter tid och tar vidare informationen om klottret till kommunen som då kan skicka ut entreprenör som sanerar.

Det är inte alls självklart att medborgare har tid och ork att sätta sign i alla dessa 4 steg, särskilt inte om man är ny i Sverige eller har svårt med språket. Således ska medborgarnas bidrag i klottersaneringen vara en bonus/ett komplement till en i grunden fungerande sanerings-organisation. Dagens brist på klotter-patruller i kommunen bidrar till utebliven klotter-sanering i hög grad, vilket i sin tur riskerar att locka till ännu mer klotter. Att i trygghetsprogrammet föra in ståndpunkter som att klotter-patruller är avgörande för att kraftigt stävja inslaget av klotter vore önskvärt.

Gällande nedskräpning så är situationen värre än då kommunen började mäta för tio år sedan, enligt Miljöbarometern (källa: <http://miljobarometern.stockholm.se/avfall/nedskrapning/nedskrapning-i-gatumiljo/>). Denna mätning är dock begränsad i sitt utförande och ger in indikation snarare än en helt sann bild. Det bör dock stå klart att kommunen måste anställa fler som plockar skräp och på andra sätt stävja skräpet. En sak som är värd att påtalas här är att skräpplockning sker i huvudsak på gator och torg. Skräpplockning i kommunen grönområden verkar helt förbises trots att behovet att skräpplockning där också är stort bitvis, särskilt om publika platser ligger nära grönområdet. Att i trygghetsprogrammet

föra in ståndpunkter som att en ren utemiljö också innebär grönområden fria från skräp vore önskvärt då det ger ansvariga förvaltningar skäl att avsätta resurser även för detta.

Arbete i stadens offentliga miljö - på temat natur; Det finns skäl för kommunen att visa upp kommunen fantastiska natur i ökad omfattning, gärna genom naturguidningar. En del invånare har bilden av att naturen är farlig då det finns mycket giftiga ormar, trots att det inte stämmer (huggorm är inte speciellt giftig). Det här kan hindra besök i naturen trots att det inte finns fog för oron. Otrygghet i stadens naturområden kan alltså minskas genom att kommunen återkommande ordnar vandringar i kommunens naturområden. Stockholms Naturskyddsförening och Storstockholms Naturguider ordnar naturguidningar men många fler guidningar behövs i varje naturområde över året. Tyresö kommun är en förebild här.

Angående belysning så får trygghetsprogrammet gärna nämna att det finns särskild belysning som inte stör fladdermöss och att sådan belysning bör användas i högre grad nära parker/grönområden.